

Artist 2012

ฉบับเทิดพระคุณแม่

วารสาร
โพธิยาสัย

ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๕ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ๑๕

อาศิรวาทวันแม่
ที่ขยายกา ไทตุ มหาราชินี
๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙

พระมิ่งแม่
พระโสมงาม
เฉลิมศักดิ์
พระมารมี

ร้อยดวงใจ
ด้วยซ่านซึ่ง
สายพระเนตร
ทรงมอบให้

มงคลวาร
อาราธนา
ขอพระองค์
เป็นพระมารดา

ราชินี
เลอเลิศ
เฉลิมพระนาม
เกริกไกร

ปวงไทย
พระคุณแม่
เมตตา
เช่นนี้

เจ็ดรอบ
สรรพพร
ทรงรุ่งเรือง
แห่งชาติไทย

ศรีสยาม
ประเสริฐศรี
คุณความดี
ร้อยใจไทย

ให้เป็นหนึ่ง
มีแต่ให้
กว้างและไกล
นานมีมา

พระชั้นษา
ขออันวา
วิวัฒนา
ไปแสนนาน

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด
ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำ วารสารโพธิญาณ

เปิดเล่ม

ฉบับที่ ๑๕ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ มีเหตุการณ์สำคัญในเดือนนี้ คือ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ซึ่งชาวไทยทั้งปวง ถือว่าเป็นวันแม่แห่งชาติ และปีนี้ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๗ รอบ (๘๔ พรรษา)

เพื่อน้อมถวายพระราชกุศลและร่วมน้อมรำลึกถึงพระคุณแม่ โพธิยาลัยฉบับนี้จึงรวบรวมสาระธรรมที่แสดงถึงความกตัญญูต่อพระคุณของแม่ โดยจัดบทความที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับแม่ เริ่มตั้งแต่บทสัมภาษณ์พระอาจารย์มหาประนอม ธมมาลงกาโร ที่จะนำเสนอ “บทบาทของแม่ในพระพุทธศาสนา” ซึ่งจะเผยเคล็ดลับการมีชีวิตครอบครัวที่สมบูรณ์ มีความพร้อมที่จะเป็นแม่ที่ดี เพราะแม่ที่ดีนั้นไม่ใช่อยู่ๆ ก็เป็นได้ หากต้องการการเตรียมตัว เตรียมความพร้อม และการศึกษาคำรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจทางธรรมมีความจำเป็นมาก จำเป็นอย่างยิ่ง มีคำตอบแล้วในบทสัมภาษณ์เรื่องนี้

อีกบทความหนึ่งที่อยากเชิญชวนให้อ่านกัน ก็คือเรื่อง “ถ้าเชิดชูพระคุณแม่ขึ้นมาได้ สังคมไทยไม่สิ้นหวัง” บทคัดย่อจากปาฐกถาธรรมนำอ่านของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ซึ่งได้แสดงทัศนะอันแหลมคมเกี่ยวกับความสำคัญของพระคุณแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติในวันข้างหน้า หากลูกได้ระลึกถึงความรักอันประเสริฐบริสุทธิ์

และพระคุณอันยิ่งใหญ่ของคุณแม่อยู่ในใจได้เสมอ ก็ย่อมจะละอายชั่ว กลัวบาป และยอมเป็นจุดเริ่มต้นของสังคมที่ดี

บทบาทความเป็นแม่ของผู้หญิงทุกคนมีความสำคัญ จนกระทั่งมีคำกล่าวที่ว่า “สองมือแม่นี้ที่สร้างโลก” เพราะแม่คือผู้เลี้ยงดูอบรมลูก จะปั้นแต่งลูกให้เป็นอย่างไร ก็สามารถทำได้ และจะทำได้ดีที่สุด หากแม่นั้นเป็นผู้ศึกษาธรรมะให้ดีพอ ก็จะสามารถถ่ายทอดธรรมะให้แก่ลูกได้ตรง ได้ชัดเจน หรือคำกล่าวที่ว่า “สองมือของแม่ คือ หัตถาครองพิภพ จบสากล” หมายความว่า เบื้องหลังความสำเร็จสูงสุดของลูกนั้น ย่อมมีแม่อยู่ นั่นเอง แม่สามารถอบรมเลี้ยงดูลูกของตนให้มีความสำเร็จยิ่งใหญ่ เป็นคนสำคัญ เต็มศักยภาพ เป็นไปได้แน่นอน

เพราะฉะนั้น ผู้หญิงทั้งหลายควรเห็นความสำคัญบทบาทความเป็นแม่ของตน และเรียนรู้ที่จะปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นแม่ให้ดีที่สุด และไม่ว่าจะปฏิบัติหน้าที่ใด ก็ทำอย่างเต็มกำลังความสามารถ ผลที่ได้ ก็คือความสำเร็จ ดังเช่นเรื่องในคอลัมน์ **ชวนอ่านหนังสือ เกี่ยวกับคุณหญิงดำรงธรรมสาร (ใหญ่ วิเศษศิริ)** ผู้หญิงนักแต่งหนังสือธรรมะที่ถึงแม้จะอยู่ในยุคที่ผู้หญิงไม่ได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียนธรรมะอย่างลึกซึ้ง แต่ท่านก็สามารถข้ามพ้นอุปสรรคต่างๆ ศึกษาธรรมะจนแตกฉาน สามารถแต่งหนังสือธรรมะประภควดได้รับรางวัลที่ ๑ ของประเทศไทย

นับเป็นผู้หญิงคนแรกๆ ที่มีผลงานโดดเด่นในระดับชาติ เช่นนี้ แต่เรื่องของท่านได้ถูกกาลเวลากลับกลืนหายไป จนกระทั่งมีผู้มาพบความจริงที่น่าตระหนกตกใจว่า ผลงานที่เคยเชื่อว่าเป็นของพระมหาเถระผู้ยิ่งใหญ่ มีความลึกซึ้งทางธรรมอย่างมาก ที่แท้จริงแต่งโดยสุภาพสตรีท่านหนึ่ง ที่ชื่อ ไหใหญ่ วิเศษศิริ อ่านเรื่องราวนี้ได้ที่คอลัมน์ **ชวนอ่านหนังสือ**

วารสารโพธิyalัย ยังคงพรั่งพร้อมด้วยเรื่องราวดีๆ ที่คณะผู้จัดทำภูมิใจนำเสนอไม่ว่าจะอ่านเรื่องใด ย่อมได้แง่คิดและประโยชน์อย่างแน่นนอนไม่มากก็น้อย เพราะนั่นคือความตั้งใจของคณะผู้จัดทำ ที่ต้องการสร้างสรรค์สังคมไทย ให้เป็นสังคมอุดมปัญญา และปัญญานั้นก็คือธรรมะ หากสังคมไทยของเราอุดมปัญญา หรืออุดมธรรมย่อมเป็นที่หวังได้ว่า จะเป็นสังคมในอุดมคติ ความหวังนี้จะเป็นจริงได้หรือไม่ ก็อยู่ที่เราทั้งหลายต้องตั้งใจที่จะร่วมมือร่วมใจ ไม่ทอดยอดอุปสรรค เมื่อนั้น ก็เป็นอันหวังได้ว่า สังคมไทยจะดีขึ้นและดีขึ้น โดยเริ่มจากสังคมหน่วยเล็กที่สุด คือตัวเรา และครอบครัวของเราเอง

คณะผู้จัดทำ

๑๕

ประธานที่ปรึกษา

พระครูธรรมธรสุนนต์ นนทิกโก
อัครมหาบัณฑิต

บรรณาธิการอำนวยการ

พระมหาประนอม ธมมาลังกาโร

บรรณาธิการบทความ

พินิตา อังจันทร์เพ็ญ

panitaang@gmail.com

บรรณาธิการฝ่ายศิลป์

พัสริน ไชยโคตร

เอมมิกา แก้วสรดี

วันเพ็ญ พรหมเมือง

กองบรรณาธิการ

คณะสงฆ์วัดจากแดง

สำนักงาน : วัดจากแดง

๑๖ หมู่ ๖ ถ.เพชรหึงษ์

ช.เพชรหึงษ์ ๑๐

ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง

จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐

โทรศัพท์. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ตุลาคม ๒๕๕๙

จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม

ภาพปก

เครดิตภาพเขียนสีน้ำ

ศิลปิน : สุวิทย์ ใจป้อม

เครดิตภาพ

มนตรี ศิริธรรมปิติ

จาคิโน ภิกขุ

ออกแบบปก

เอนก เอื้อการณวงศ์

อุปถัมภ์อุปกรณ์

คอมพิวเตอร์ โดย

คุณพัชรพิมล ยังประภากร

ประธานกรรมการสินค้าแบรนด์

‘สุวิมล’

ดำเนินการจัดพิมพ์โดย

ศาลาพิมพ์การ

๙/๖๐๙ ต.กระทุ่มล้ม

อ.สามพราน จ.นครปฐม

โทร. ๐๒-๔๒๙๒๔๕๒,

๐๙๘-๘๗๖๖๑๙๖

๑. ปุจฉา - วิสัชนาธรรม : ๓
บทบาทของแม่ตามหลักพุทธศาสนา
(พระอาจารย์มหาประนอม ธมมาลังกาโร)
๒. ปัญญาปริทัศน์ : ๑๑
ถ้าเช็ดซูพระคุณแม่ขึ้นมาได้
สังคมไทยไม่สิ้นหวัง
(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต))
๓. กวีธรรมรำลึก : แทนคุณ - อุปมา ๑๖
(ปปัญจา)
๔. กวีพจนาน : แต่เธอ.....ผู้ชื่อว่าแม่ ๑๗
(บุญฉวีโล)
๕. ชวนอ่านหนังสือ : คำธรรมะ ๑๘
เรื่องราวของสตรีนักแต่งหนังสือธรรมะ
(พุทธสาวิกา)
๖. มองเทศ - มองไทย : ๒๒
สืบค้นหาพระพุทธรูป ๕ รอย (ตอน ๖)
(วิเทศทัย)
๗. บันดาลใจ : จากตาลปัตร - พัดยศ ๒๘
ถึงโครงการ “นิทานธรรมะ กลับตาลปัตร”
(กองบรรณาธิการ)
๘. บทความ : ๓๒
เติมภูมิคุ้มกันให้กายและใจ
(พระไพศาล วิสาโล)
๙. สาระธรรม : ๓๗
ออกจากกามกันเถิด จะเกิดผล (ตอน ๑)
(ธีรปัญญา)
๑๐. เรื่องเล่าสำหรับเยาวชน : ๔๕
รักใต้ไหนเล่าเท่ารักของแม่
(มนโรธปุณณิ)

ขออนุโมทนาผู้ร่วมจัดพิมพ์ฉบับนี้

๑. ชมรมกัลยาณธรรม
๒. คุณจิรวรรณ ศิริจิตร
๓. คุณสุพรรณ ททัยสุทธิธรรม และครอบครัว

ปุจฉา - วิสัชนาธรรม :

บทบาทของแม่ ตามหลักพุทธศาสนา

พระอาจารย์มหาประนอม ธมฺมาลฺกฺกาโร

ปุจฉา อยากให้พระอาจารย์กล่าวถึง บทบาทของแม่ในการอบรมเลี้ยงดูลูก เพราะ ในยุคปัจจุบันนี้ มีปัญหาเยาวชนเยอะมาก เช่น เยาวชนก่ออาชญากรรม บางทีถึงขนาดฆ่ากันตาย โยมคิดว่าการอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะคุณแม่สำคัญมาก ในทัศนะของพระอาจารย์ คุณแม่ควรจะอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างไรตามหลักพุทธศาสนา

วิสัชนา : หน้าที่ของแม่ ๕ ประการ คือ

๑. ห้ามปรามไม่ให้ทำความชั่ว ๒. สอนให้ตั้งอยู่ในความดี ๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา ๔. หาคู่ครองที่สมควรให้ ๕. มอบทรัพย์สมบัติให้เมื่อเวลาสมควร

คำว่า “คุณแม่” ก็คือแต่งงานแล้ว แต่ ณ ปัจจุบันนี้ ถือว่ามาที่ปลายเหตุแล้ว ต้นเหตุจริงๆ นั้น ในการแต่งงานทุกครั้ง ถ้าเป็นชาวพุทธควรนิมนต์พระไปเทศน์งานวันแต่งงาน เพราะเป็นการวางแผนครอบครัว

ซึ่งต้องมี ๑. พระ ๒. แพทย์ ๓. นักเศรษฐศาสตร์ และ ๔. นักจิตวิทยา ถ้าบุคคล ๔ กลุ่มนี้มาร่วมวางแผนสำหรับใครก็ตามที่คิดจะแต่งงาน พระท่านสอนอย่างไรบ้าง แพทย์แนะนำอย่างไรบ้าง นักเศรษฐศาสตร์แนะนำอย่างไรบ้าง และนักจิตวิทยาแนะนำอย่างไรบ้าง ถ้าได้ข้อมูลครบ ๔ ด้านนี้ รับรองว่าเด็กเกิดมาจะไม่มีปัญหา เรียกว่าได้เตรียมตัวก่อน อย่าเช่นงานแต่งงานหลายๆ คู่ ที่อาตมาได้ไปเทศน์โปรด ก็จะบอกว่าหน้าที่สามี ๕ อย่างนะ หน้าที่ภรรยา ๕ อย่างนะ หลังจากนั้น เรือน ๓ น้ำ ๔ แล้วก็ ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า เป็นต้น อันนี้ก็คือพื้นฐาน

เตรียมตัวมีบุตร

เตรียมตัวมีบุตร เตรียมตัวอย่างไรบ้าง ทำอย่างนี้ คือ ๑. สวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน ๒. สมาทานศีล ๕ ถ้าทำแค่ ๒ อย่างนี้ ได้คนมีบุญเท่านั้นมาเกิด สัตว์ที่สิ้นกรรมจาก

นรก เปรต อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉานจะไม่มาเกิด แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าลูกของเรามาจากภพภูมิไหน ตอนแพ้ท้องบอกได้เลย เช่น แพ้ท้องอยากทานของเปรี้ยวจัด พอทานแล้วก็หายแพ้ท้อง เด็กนั้นสิ้นกรรมมาจากภพภูมิที่เป็นเปรต ถ้าตอนแพ้ท้องอยากทานของเผ็ดจัดๆ ทานแล้วก็หายแพ้ท้อง เด็กนั้นสิ้นกรรมมาจากนรก ถ้าตอนแพ้ท้องอยากทานผลไม้ อาหารหวานๆ อร่อยๆ เด็กนี้มาจากเทวดา หรือถ้าแพ้ท้องแบบไม่อยากทานอะไรเลย อยากทานน้ำมะพร้าว หรือไม่ก็อยากทานอะไรสบายๆ เด็กนี้มาจากพรหม เพราะฉะนั้น เด็กนี้มาจากภพภูมิไหน เราก็รู้แล้ว คนมีบุญ มนุษย์ก็ดี เทวดาก็ดี พรหมก็ดี มาเกิด จะไม่มีปฏิกริยาอะไรผิดปกติ แต่ถ้ามาจากเปรต ลักษณะก็คือเด็กนั้นจะเห็นแก่ตัวจัด

ถ้ารู้ว่าตอนแพ้ท้องชอบทานของเปรี้ยวจัดๆ ทานแล้วก็หายแพ้ท้อง ให้รีบแก้เลย เช่น ฝีกถวายน้ำพระพุทธรูปทุกวัน ใส่บาตรทุกวัน ทำบุญทุกวัน ชวนเด็กที่อยู่ในครรภ์ทำบุญ ลูกจำ ตอนนี้สวดมนต์นะ ลูกจำ ให้ทานนะ

คือฝีกให้ทาน ฝีกให้รู้จักให้ ถ้ารู้ว่าเขาสิ้นกรรม ถ้ามาจากภพภูมิที่เป็นเปรตต้องฝีกการให้ เพื่อที่เมื่อเขาโตขึ้นมาจะได้ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว

ถ้าเด็กมาจากภพนรก เริ่มแรกก็อาจมีปัญหาครूरเป็นพิษก็ได้ อยู่ในครรภ์นี้ก็เริ่มให้ทุกข์กับมารดาแล้ว จะแก้ไขอย่างไรดี ทานให้สมาทานศีล แล้วก็แผ่เมตตา บอกเขาว่า ลูกจำ แผ่เมตตา นะ ลูกจำ สมาทานศีล นะ แผ่เมตตาให้ตัวเองนะลูก แผ่เมตตาให้พ่อแม่ นะลูก แผ่เมตตาให้ญาติๆ นะลูก แผ่เมตตาให้ศัตรูนะลูก แผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ทั้งหลายนะลูก ก็คือพาเด็กที่อยู่ในครรภ์ทำบุญเสมอๆ **คนทำก็คือเป็นแม่**นั้นแหละ ให้คุณแม่สมาทานศีล แล้วก็ฝีกแผ่เมตตาทุกวันๆ ลูกอยู่ในครรภ์ ๙ เดือน ถึงแม้เขามาจากนรกก็จริง อหิชาศัยของสัตว์นรกจะค่อยๆ หายไป

ถ้ามาจากภพภูมิที่เป็นอสุรกาย จะมีทิฏฐิมานะ ตื้อมาก คนที่มาจากอสุรกาย พวกนี้ชอบฆ่าตัวตาย ตายไม่กลัว ไม่เสียดายชีวิต กล้าตายได้ พวกนี้ทิฏฐิมานะแรง ไม่ยอมใครง่ายๆ วิธีแก้ไขก็ให้นึกถึงเรื่องกรรมและผลของกรรม สอนลูกให้พิจารณาว่าสัตว์ทั้งหลาย มีกรรมเป็นของๆ ตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่ง ที่อาศัย ใครทำกรรมใดก็ได้กรรมนั้นนะ แผ่เมตตา แผ่กรุณา แผ่มุทิตา แผ่อุเบกขา เจริญพรหมวิหารทั้ง ๔ สมาทานศีล แล้วก็ฟังเรื่องกฎแห่งกรรม หรือออกุศลกรรมบถ ๑๐ ก็ได้

ส่วนพวกที่มาจากมนุษย์ปกติ ก็ไม่ต้องทำอะไรมาก คนที่มาจากเทวดา มาจากพรหม ก็ปกติ นี่คื่อก่อนจะมาเป็นลูกของเรา แค่มแม่สวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน คนมีบุญเท่านั้นที่จะมาเกิดเป็นลูก แต่ถ้าเราพลาดตรงนั้นไป

ตอนเขาอยู่ในครรภ์ ๙ เดือนนี้ก็ยังแก้ไขได้ทัน แต่ถ้าพลาดตรงนี้อีก ไปคลอดแล้วเพิ่งมารู้ ก็มีทางแก้ก็คือ **โรงเรียนวิถิพุทธ** โรงเรียนไหนสอนตามแนววิถิพุทธ ก็พยายามพาลูกไปเข้าโรงเรียนนั้นให้ได้ อย่าไปเห็นว่าโรงเรียนนี้สอนเก่งในทางโลก แต่เราไม่พิจารณาดูพื้นฐานว่าเราจะให้เขาไปตรงไหน เราพลาดแล้ว พลาดครั้งที่ ๑ คือเขามาเกิด พลาดครั้งที่ ๒ อยู่ในครรภ์แล้วไม่แก้ไข พลาดครั้งที่ ๓ ก็คือโรงเรียนวิถิพุทธ ถ้าพลาดโรงเรียนวิถิพุทธ ผ่านอายุ ๑๒ ปีไปแล้วก็จบกันแล้ว เจออีกที่ก็อาจจะที่สถานพินิจเยาวชน หรือบ้านสงเคราะห์ อาจจะอยู่ตรงนั้นแหละ

กฎหมายต่างกันก่อนมาเกิด

ปัจจุบันนี้ เรามาแก้ที่ปลายเหตุ พอเด็กติดกันทำอย่างไรดี เพราะเขามาจากนรก เขาจึงติดกันตลอด ทำไมเขาดีอละ ทัศนียามานะแรง เพราะเขามาจากอสุรกาย ทำไมลูกเห็นแก่ตัวจัดเลย พ่อแม่จะใช้อะไรต้องขอเงินก่อน ถ้าไม่ให้เงินก็ไม่ทำให้ ทำไมเห็นแก่ตัวขนาดนี้ เพราะเขามาจากเปรต แล้วทำไมเด็กต้องทะเลาะเบาะแว้งกันทุกวัน ก็เพราะมาจากนรก เพราะฉะนั้น ถ้าตัวเป็นมนุษย์แต่ใจยังเป็นสัตว์เดรัจฉานอยู่ เรียกว่า **มนุสฺสติรจ-**

ฉาโน ถ้าตัวเป็นมนุษย์แต่ใจเป็นสัตว์นรก เรียกว่า **มนุสฺสเนรยโก** ตัวเป็นมนุษย์แต่ใจเป็นเปรต เรียกว่า **มนุสฺสเปโต** แต่วันไหนเขาตั้งมั่นอยู่ในศีล ๕ ได้ เรียกว่า **มนุสฺสมนุสฺโส** มนุษย์พันธุ์แท้ มนุษย์จริงๆ แต่วันไหนเขามีหิริ มีโอตฺตปปะ ก็เรียกว่า **มนุสฺสเทโว** คือมนุษย์ขั้นเทพ แต่วันไหนเขาสามารถแผ่เมตตา แผ่กรุณา แผ่มุทิตา แผ่อุเบกขาได้ เขาเรียกว่า **มนุสฺสมหาพรหฺมา** มนุษย์ขั้นพรหม วันไหนเจริญวิปัสสนาได้ เรียกว่า **มนุสฺสอริโย** คือ มนุษย์อริยะ

สรุปคือ มนุษย์ก็จะมีตั้งแต่ต่ำสุดก็คือ มนุสฺสเปโต มนุสฺสเนรยโก มนุสฺสติรจฉาโน แล้วก็มาเป็นมนุษย์จริงๆ คือ มนุสฺสมนุสฺโส ตั้งอยู่ในศีล ๕ แล้วก็ดีกว่าสูงกว่า มนุษย์ก็คือ มนุสฺสเทโว พวกขั้นเทพ มีหิริ มีโอตฺตปปะ มีความละเอียดใจ แล้วก็มนุษย์ขั้นสูงกว่านี้คือ มนุสฺสมหาพรหฺม คือเจริญพรหมวิหารทั้ง ๔ อยู่เนืองๆ แต่มนุษย์ที่ประเสริฐที่สุดเรียกว่า มนุสฺสอริโย มนุษย์ที่ประเสริฐ อยู่ในศีล สมาธิ ปัญญาได้เนืองๆ นั้นแหละเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐที่สุด เราก็คงค่อยๆ พัฒนา ๑ - ๒ - ๓ ขึ้นไปเรื่อยๆ

คูครองดีมีคุณหนุนถึงลูก

ปูจจา : โยมคิดว่าต้องวางแผนตั้งแต่เลือกคู่เลยใช่ไหมเจ้าคะ

วิศขนา : ใช่ ตอนเลือกคู่ เขาเรียกว่าสมรส คำว่า “สมรส” ก็คือ สมะ กับ ระสะ รสนิยม ๔ อย่างต้องเหมือนกัน **สมสัทธา** ต้องมีศรัทธาเหมือนกัน **สมสึลา** ต้องมีศีลเหมือนกัน **สมฉันทา** ก็มีฉันทะเหมือนกัน **สมจิตตา** ต้องมีจิตเหมือนกัน ถ้าสมรส ๔ อย่างนี้ไม่ได้ ก็อยู่ด้วยกันไม่ได้ ถึงอยู่ด้วยกันได้ ลูกเกิดมาก็มีปัญหา ดังนั้นต้องมี ๔ อย่างนี้เป็นพื้นฐาน

หน้าที่สามี ๕ อย่าง หน้าที่ภรรยา ๕ อย่าง แล้วก็เรือน ๓ น้ำ ๔ หลักพวกนี้ไว้สำหรับสอนคูครอง แต่หลังจากนั้น เมื่อจะมีลูกแล้ว ต้อง**สมาทานศีล สวดมนต์ ไหว้พระ** แล้วคนมีบุญเท่านั้นที่จะมาเกิดเป็นลูก ที่สำคัญในวันแต่งงาน สิ่งแรกเลย **บัญชีครัวเรือน** เรื่องเศรษฐศาสตร์ต้องทำตั้งแต่วันแต่งงานจะอยู่ด้วยกัน ต้องรับผิดชอบร่วมกันแล้ว แล้วหลังจากนั้น ไป**ตรวจสุขภาพ**หรือยัง เลือดดีไหม ถ้าเลือดไม่ดีจะทำยังไง เรื่องของแพทย์ แล้วหลังจากนั้น**ปรึกษานักจิตแพทย์** จิตยังเป็นปกติไหม ถ้าไม่เป็นปกติ ก็ไม่สมควรมีลูกกรรมพันธุ์มันก็จะส่งผลถึง แล้วจะแก้ปัญหาไม่ได้ มีนักเศรษฐศาสตร์ มีพระ มีแพทย์ มีทั้ง ๔ ฝ่าย มาช่วยกันดูให้ครบถ้วน

ถ้าวางแผนครอบครัวสำเร็จ ลูกเกิดมาไม่มีปัญหาเลย แต่ปัจจุบันนี้ เราไม่มีการวางแผนตรงนี้ ไม่มีการบันทึกว่า ตอนเด็กจะเกิดเป็นอย่างไรบ้าง อวัยวะของเด็กเป็นอย่างไร จะแก้ไขเด็กอย่างไร จะสอนให้เด็กอย่างไรดี จะวางแผนเด็กอย่างไร แล้วเงิน

ส่วนไหนที่จะมาใช้จ่ายส่วนนี้ เราไม่มีการวางแผนส่วนนี้ไว้เลย กลายเป็นว่า เราไม่รู้อะไรล่วงหน้า แล้วถึงเวลาที่ตกกระไดพลอยโจน คือมีลูกแล้วไม่รู้จะเลี้ยงลูกอย่างไร สิ่งแรกเลยคือเลี้ยงลูกไม่เป็น ต่อมาคือยังไม่ได้วางแผน แต่มีความรัก แล้วอยากจะแต่งงานคิดได้แค่นี้ การวางแผนครอบครัวท่านเปรียบเหมือนการสร้างเจดีย์ โบราณบอกว่าสร้างแล้วสร้างเลย ไม่ให้รื้อ วางแผนครอบครัวแล้วถ้ารื้อเมื่อไหร่ก็เรียกว่าบ้านแตกสาแหรกขาด

เพราะฉะนั้นจะแต่งงานจริงๆ ทำยังไงละสมสัทธา สมสึลา สมฉันทา สมจิตตา ๔ อย่าง มันไปกันได้ไหม ถ้าไปกันไม่ได้ก็ต้องปรับตัวเข้าหากัน การปรับตัวเข้าหากันคือการฟังเทศน์ฟังธรรม เพื่อให้เกิดการปรับทิฐิเข้าหากัน ลดทิฐิ ลดมานะ ถ้าจะแต่งงานจริงๆ ใครจะมีทิฐิอย่างไรก็แล้วแต่ ต้องปรับเข้าหากัน ถ้าไม่ปรับเข้าหากันก็ไปไม่รอด

เท่าที่อาตมาศึกษาดู หลักของหลายๆ ศาสนา อิสลามก็มี พุทธก็มี ที่พูดถึงหน้าที่

ของสามี หน้าทีของภรรยา มีหน้าทีร่วมกัน แต่ไม่ค่อยมีใครมานิมนต์พระไปเทศน์เรื่องนี้ พระพุทธเจ้าสอนไว้แล้วเกี่ยวกับกรวางแผนครอบครัว เช่นเรื่องนางวิสาขาทีวางแผนครอบครัว วางแผนสองระดับคือ ๑. พ่อสอนให้ ๒. พระพุทธเจ้าสอนให้ นางวิสาขานี้เป็นบุคคลตัวอย่าง คือเป็นโสดาบันตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ ธุรกิจก็ทำ วัดก็ไปทุกวัน แล้วงานสังคม นางวิสาขาก็ได้รับเชิญทุกงาน ขณะทีเพื่อนๆ ยังตี๋มเหล่าเมายา นางวิสาขาก็พาเพื่อนๆ ตัวเองขณะที่เม้าอยู่ันั้นแหละ พาไปเฝ้าพระพุทธเจ้าได้ พระพุทธเจ้าเทศน์โปรดจนเพื่อนๆ เลิกตี๋มได้ นี้คือนางวิสาขา

วางแผนครอบครัวตามหลักพุทธ

การวางแผนครอบครัวตามหลักทีพระ-พุทธเจ้าวางไว้ ก็ให้ดูแม่แบบ คือนางวิสาขา เป็นตัวอย่าง นางวิสาขามีลูก ๒๐ มีหลาน ๔๐๐ มีเหลน ๘๐๐๐ ลูกทุกคนดีมาก ไม่มีปัญหา เพราะเธอรักษาศีล ๕ เป็นประจำ แล้วเธอเป็นโสดาบันด้วย ลูกจึงดีทุกคน เพราะฉะนั้นพื้นฐานตรงนี้ ถ้าวางแผนได้ ทุกอย่างจบ แต่ปัจจุบันนี้ เราขาดการวางแผนล่วงหน้า เรามาแก้ทีปลายเหตุ

ในช่วงหนึ่งได้ไปบรรยายทีโรงเรียนราชินี ซึ่งเขาจะมีโซนเด็กปกติและโซนเด็กทีเขาคัดมาหรือเด็กผู้หญิงทีมีปัญหา พอเทศน์จบ เด็กผู้หญิงอายุ ๑๖ มาบอกว่า “หลวงพ่อกะทำไม่เ้ามาเทศน์ตอนทีหนูยังไม่มาอยู่ตรงนี้” คือถ้าวเขาได้ฟังเทศน์ก่อน เขาจะไม่ทำอย่างนั้น และไม่ต้องมาอยู่ตรงนี้ แต่เขาไม่มีโอกาสได้ฟังแต่แรก จึงเกิดปัญหา เพราะฉะนั้นสถานพินิจหลายๆ ทีทีอาตมาไปเทศน์ หลายคนที่มีโอกาสได้ฟังธรรมแล้วจะรู้สึกเสียดาย

ทีเคยผิดพลาดไป ขนาดผู้ใหญ่ยังจำเป็นต้องฟังธรรม เด็กยังจำเป็นมากๆ เลย อาตมาไปดูเด็กศรีลังกา เด็กพม่า เด็กไต้หวัน หลายๆ ประเทศ เด็กมีวัฒนธรรม มีศาสนา อยู่ในใจ นั่นคือเขามีการฉีควักซินให้เด็ก

ตอนนี้เรามาแก้กันทีปลายเหตุ มาถามอาตมา เด็กตี๋กันทำยังไง อาตมาก็บอกว่า ตำรวจยังเ้าไม่อยู่ พระจะเ้าอยู่เหรอ หลักธรรมมีให้ณะ คือเรื่องกฎแห่งกรรม แต่เด็กไม่ฟังเหรอ ทีวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ อาตมาก็เ้ามาทีวัดหลายๆ รุ้แล้ว บอกครูว่า เด็กตี๋กันก็เ้ามาทีวัดสิ บางครั้งก็ให้อยู่ทีวัด ๕ วัน ๑๐ วัน ก็คุมเขาได้ ถ้าวุ่นไม่ได้ก็ไม่ต้องมีอะไรขึ้นมา แต่ตี๋ที่สุดคือ **ต้องเตรียมเขาตั้งแต่เด็ก** ตั้งแต่ก่อนเกิดตี๋ที่สุด มาแก้ทีปลายเหตุจะแก้ยากมากๆ แก้ทีต้นเหตุตี๋ที่สุด แต่ถามว่าเมื่อมาปลายเหตุแล้ว ทำอย่างไรจริงๆ ถ้าวุ่นเด็กมีปัญหา เราก็มีสุนย์วิวัฒน์ **พลเมือง** ซึ่งประกอบด้วย ๑. พระ ๒. ตำรวจ ๓. ทหาร ก็คือ ตำรวจจับมา ทหารคุมพระฝึก ถ้าวุ่นกันจัดการอย่างนี้ได้ ก็ประสบความสำเร็จ หน่วยงานนี้มีอยู่ณะ แต่ทหารเขาก็ไม่ค่อยมีเวลาให้ เพราะภารกิจมีอยู่เยอะ

ตัวอย่างดี ๆ เช่น ที่ค่ายทหารโป่งน้ำร้อน ตำรวจจับมา ทหารฝึกให้ แล้วให้พระมาเทศน์ เขาทำเข้มเลย ถ้ามีปัญหาแล้วมาแก้แบบนี้ แก้กัธรรมาแก้ไม่ได้ พอกก็แก้ไม่ได้ แม่ก็แก้ไม่ได้ พระฝ่ายเดียวก็แก้ไม่ได้ ตำรวจฝ่ายเดียวก็แก้ไม่ได้ ตำรวจจับมา ทหารคุมให้ อยู่ในค่ายทหารเลย แล้วพระไปเทศน์ให้ฟังทุกวัน ได้อย่างนี้จึงจะดี นั่นคือศุขวิวัฒน์พลเมือง

การเตรียมตัวเป็นแม่ที่ดี

ปุจฉา : สังคมส่วนใหญ่จะฝากความหวังเรื่องการอบรมเลี้ยงดูลูกไว้ที่คุณแม่ ว่าทำอย่างไรลูกจึงจะเป็นคนดี อันนี้เราพูดถึงการข้ามขั้นตอน ไม่มีการเตรียมพร้อมมาก่อนแต่งงาน พอลูกเกิดมาแล้วก็เกิดปัญหาจะทำอย่างไรเจ้าคะ

วิสัชนา : ถ้าเกิดมาแล้วจะมาถามคุณธรรมจากคุณแม่ แต่คุณแม่ยังไม่เคยฟังเทศน์ที่ไหนเลย คุณแม่ยังไม่เคยไปหาหมอ คุณแม่ยังไม่เคยพบกับนักเศรษฐศาสตร์ คุณแม่ยังไม่เคยพบกับนักจิตวิทยา บางทีคุณแม่ก็เลี้ยงลูกไม่เป็นด้วย เองง่าย ๆ อาตมาอ่านข่าวแล้ว ก็ขำ เขาบอกว่าถ้าเด็กเริ่มทานอาหารได้ ก็ให้อากล้วยป้อนเลย สมัยอาตมาเป็นเด็กนะ แม่ก็จะเอากล้วยมาเคี้ยวจนละเอียด แล้วก็ใส่ใบตอง แล้วก็ไปหมก ไปปิ้ง ปิ้งเสร็จ

สุกแล้ว จึงเอามาใส่ช้อนเล็กๆ ให้เด็ก ปะป้อนทีละนิดๆ ก่อนเด็กจะเริ่มทานอาหาร อันนี้คือจุดเริ่มต้น แต่ปัจจุบันนี้ แม่มือใหม่ทำยังไง ปอกกล้วยป้อนเข้าปากเด็กเลย อันนี้เป็นข่าวอย่างนี้มี ๒ รายแล้ว ตายเลย ก็เด็กยังไม่หมีฟัน เคี้ยวไม่ได้ แคเคยได้ยินว่า เด็กควรเอากล้วยมาเลี้ยง ก็ทำไป นี่คือความที่ไม่รู้ พอไม่รู้แล้วไม่เคยไปหาหมอ ไม่เคยถามพ่อแม่ ก็อยู่กันเอง สุดท้ายแล้ว เคยฟังเทศน์ใหม่ หน้าทีสามมี ๕ อย่าง ไม่รู้ หน้าทีภรรยา ๕ อย่าง ไม่รู้ เรือน ๓ น้ำ ๔ ไม่รู้ อาตมาก็ลองถาม เรือน ๓ รู้ไหม ไม่รู้ น้ำ ๔ รู้ไหม ไม่รู้

ปุจฉา : เรือน ๓ น้ำ ๔ คืออะไรคะ

วิสัชนา : เรือน ๓ ก็เรือนกาย เรือนผม เรือนที่อยู่อาศัย ต้องสะอาดอยู่ตลอด น้ำ ๔ ก็คือ น้ำกินน้ำใช้ น้ำจิตน้ำใจ น้ำคำ น้ำมือ อันนี้คือ เรือน ๓ น้ำ ๔ นี่คือพื้นฐานที่ทำให้ครอบครัวไม่แตกแยกกัน ถ้าเรารู้ก็แก้ไขตั้งแต่ก่อน แต่ถ้าไม่รู้ละ มีปัญหาแล้ว แก้ยากแล้ว ถ้าคนแก้ไขไม่เป็นก็แนะนำไปตีหม้อ ไปเที่ยวเที่ยวก็หาย เที่ยวก็ลืมแล้ว ลืมความทุกข์ณ ปัจจุบัน แล้วปัญหาเดิมก็เกิดขึ้นอีก วิธีแก้จริงๆ ถ้ามีปัญหาอย่างนี้ตั้งแต่แรก ให้มาที่วัดเลย มาฟังธรรมะ มาสนทนา อาตมาก็แก้ไขให้หลายคู่แล้ว

โอวาทสำหรับแม่ทุกคนในวันแม่

ปจฺฉา : ขอความเมตตาพระอาจารย์
ให้โอวาทสำหรับแม่ทุกคนในโอกาสวันแม่

วิสัชนา : คุณธรรมของความเป็นแม่
สำหรับแม่ทุกคน พระบาลีมีว่า **มาตา มิตฺตํ
สเก ฆเร** มารดาเป็นมิตรในเรือน เป็นมิตร
อย่างไร

แม่เป็นครูผู้สอนแต่ตอนต้น
แม่ทุกคนอุดมพรหมวิหาร
แม่ก็ปลุกผูกมิตรจิตขึ้นบาน
แม่มีญาณอุเบกขาเป็นอารมณ์

แม่เหมือนพระอรหันต์อันสูงสุด
แม่หวังบุตรธิดาอย่าขึ้นขม
แม่ก็ปลุกผูกมิตรจิตขึ้นขม
แม่จึงสมภาสิต “มิตรในเรือน”

ฉะนั้น ถ้าแม่มีคุณธรรมเหล่านี้ แม่จึง
สมดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า **มาตา มิตฺตํ
สเก ฆเร** มารดาคือสุดยอดของมิตรที่เป็น
มิตรของบุตรจริงๆ คือ ลูกมีปัญหาอะไรก็
ปรึกษาแม่ได้ทั้งหมด ไม่ต้องปรึกษาคนอื่น
แต่แม่จะให้เป็นที่ปรึกษาได้ แม่ต้องมีธรรมะ
มาอ่านธรรมะ มาศึกษาธรรมะให้รู้ว่าหน้าที่
คืออะไรบ้าง ถ้าคุณแม่ไม่รู้หน้าที่ตนเอง
คุณธรรมเหล่านี้ก็ไม่มี สังคมจึงมีปัญหา

ฉะนั้น พื้นฐานคุณธรรมตรงนี้ไม่ได้
มากหรอก แต่ว่าต้องหาโอกาสฟัง ถ้าไม่มี
โอกาสฟังตอนแต่งงาน จะฟังย้อนหลังก็ได้
ก็คือมาวางแผนครอบครัว เรียนรู้ว่าหน้าที่
สามี หน้าที่ภรรยา มีอะไรบ้าง ทำบัญชีครัว
เรือน ไปตรวจสุขภาพ ไปพบจิตแพทย์ คือ
เตรียมพร้อมครบทุกอย่างเรียบร้อย และมี
ธรรมะ มีคุณธรรมเหล่านี้หรือยัง พอครบทุก

อย่าง ๔ ด้าน จะไปไหนก็ไปเถอะ แต่ถ้า
คุณธรรมเหล่านี้ยังไม่รู้เลย พอเจอปัญหาจะ
แก้อย่างไร วังหาทางแก้ มันสายไปแล้ว

ฉะนั้น ก่อนที่ปัญหานั้นจะเกิด คนที่รู้ว่า
ปัญหาอะไรจะเกิด แล้วก็มีความเตรียมไว้แก้
ก็จะแก้ทัน จะมีทางออก แต่ถ้าถึงเวลาจนตัว
จะวิงหารธรรมะ มันอาจจะหาไม่เจอ อาจจะ
ไปเจอไสยศาสตร์ สะเดาะเคราะห์ รดน้ำมนต์
ไปดื่มเหล้าเมาสุราบ้าง ก็ไปแก้ปัญหาเฉพาะ
หน้าแบบที่คิดว่าง่ายที่สุด แต่จริงๆ ไม่ใช่ทาง
ยิ่งแก้มันยิ่งผูกปม

ฉะนั้น คุณแม่ต้องเปิดโอกาสให้ตนเอง
เรียนรู้คุณธรรมของคุณแม่ ถ้าคิดจะแต่งงาน
ต้องศึกษาว่าคุณธรรมของคุณแม่คืออะไรบ้าง
คุณธรรมของครอบครัวคืออะไรบ้าง คุณธรรม
ของลูกคืออะไรบ้าง มาฟังเทศน์สักนิด ใช้
เวลาแค่ ๓๐ นาทีก็รู้แล้ว ไม่จำเป็นต้องไปฟัง
วันแต่งงาน วันไหนก็ได้ที่เราสะดวกมาฟัง
ฟังแล้ว ได้หลักการวางแผนครอบครัว ได้แก่
๑. คุณธรรมที่จะอยู่ด้วยกัน ๒. การดำเนิน
ชีวิตต้องมีทรัพย์ใช้จ่าย ทำอย่างไรดี และ
๓. เรื่องของสุขภาพ เช่น หลายคนมานั่งเสียใจ
ว่าลูกเกิดมาพิการ เป็นเพราะตัวเองไม่ได้ตรวจ
สุขภาพก่อน แล้วก็ปล่อยให้เขาเกิดมา ถ้าทุก
อย่างเช็คครบหมด พร้อมเรียบร้อยแล้ว ก็ยอม
ไม่มีปัญหา เจริญพร

พระพุทธองค์ทรงแสดงถึงหน้าที่ของสามี - ภรรยา

ไว้ในปัจฉิมทิส คือ ทิสเบื้องหลัง ซึ่งเป็นอีกหนึ่งใน “ทิส ๖” ว่า

เนื่องจากภรรยาเป็นผู้คอยสนับสนุนสามีอยู่เบื้องหลัง

สามีจึงควรดูแลบำรุงภรรยาผู้เป็นทิสเบื้องหลัง

โดยปฏิบัติหน้าที่ต่อภรรยา ๕ ประการ คือ

๑. ยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา
๒. ไม่ดูหมิ่น
๓. ไม่ประพฤตินอกใจ
๔. มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้
๕. หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส

เมื่อสามีทำหน้าที่อย่างดีเยี่ยมทั้ง ๕ ประการข้างต้น

ผู้เป็นภรรยาก็ย่อมมีหน้าที่อนุเคราะห์ต่อสามี

โดยปฏิบัติหน้าที่ ๕ ประการเช่นกัน คือ

๑. บริหารจัดการงานดี
๒. สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี
๓. ไม่นอกใจสามี
๔. รักษาทรัพย์สมบัติที่สามีหาได้มา
๕. ขยัน ไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง

ปัญหาปริทัศน์ :

ถ้าเช็ดชู่ พระคุณแม่ ขึ้นมาได้ สังคมไทย ไม่สิ้นหวัง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

พระคุณแม่ที่ตามไปคุ้มครองลูกหายไป สังคมไทยจึงตกอยู่ในอันตรายที่รุนแรง

ปรกติแล้ว คนไทยมีความซาบซึ้งในพระคุณแม่ พระคุณแม่ก็ตามไปคุ้มครอง เมื่อเราไปไหน ทำอะไร ถ้าจะพูดจะทำสิ่งไม่ดี พอนึกถึงแม่ เหมือนแม่บอกว่า หยุดนะลูก ก็ยังเราไว้มองในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ เมื่ออยู่กับแม่ เราก็ได้ความรู้สึกดีงาม เป็นคุณธรรมผลคือเรามองเพื่อนมนุษย์เหมือนญาติพี่น้อง หากวัฒนธรรมที่ได้ปลูกฝังเรื่องพระคุณแม่ ลึกซึ้งพอ ก็จะช่วยป้องกันปัญหาและภัยอันตรายต่างๆ ในสังคมได้มาก แต่เวลานี้น่าห่วงมาก เพราะความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดีงามกำลังจะหมดไป

ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างแม่กับลูกที่ซาบซึ้ง ฝังลึกลงใจ ย่อมทำให้พระคุณแม่มีความหมายและมีอิทธิพลมาก จนกระทั่งเมื่อพูดคำว่า “แม่” จะสามารถบันดาลความรู้สึกนึกคิดไปในทางคุณธรรมความดีงามทันที และยังสามารถทำลายความรู้สึกในทางไม่ดีให้หมดไปได้ด้วย เช่น ความโกรธ เป็นต้น

“พระคุณแม่” หากปลูกฝังกันไว้ดี ลึกซึ้งพอ จะสามารถออกมาทำงานเองในเวลาที่เราต้องการ หมายถึงมาช่วยชีวิตเราได้ในสถานการณ์ต่างๆ เราต้องบ่มเพาะให้พระคุณแม่มีอิทธิพลลึกซึ้งขนาดนั้น ถ้าปลูกฝังกันดีๆ มีความหมายที่ลึกซึ้ง ย่อมจะส่งผลออกมาสู่พฤติกรรมที่ดีได้ทันทีโดยไม่รู้ตัว

แต่น่าเสียดายที่เวลานี้ พลังแห่งพระคุณแม่กำลังจะหมดไป ทำให้เครื่องยับยั้งชั่งใจในทางคุณธรรมของผู้คนยิ่งลดและค่อยๆ หมดไป เราจึงเจอความเสื่อมต่างๆ มากมาย ดังนั้นจึงควรมาช่วยกันรื้อฟื้นเรื่องพระคุณแม่กันใหม่

ถ้าจะกู้สังคมไทย ต้องฟื้นพระคุณแม่ขึ้นมาให้ได้

พระคุณแม่จะฟื้นได้ด้วยการฟื้นชีวิตที่มีความรักความอบอุ่นและเป็นสุขในครอบครัว ให้พ่อแม่ ลูก มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีเมตตา กรุณา แสดงออกมาในชีวิตที่เป็นจริง ลึกซึ้ง สนิทแน่นแฟ้น ติดมาตั้งแต่เด็กแต่เล็ก ถ้าทำอันนี้สำเร็จก็จะช่วยกู้สังคมไทยได้

พระคุณแม่นั้นแหละ สามารถเชื่อมต่อไปยังคุณพระรัตนตรัย ซึ่งหากไม่มีพระคุณแม่มาเชื่อม เด็กก็ก้าวไปถึงยาก สังคมไทยจึงเริ่มที่พระคุณแม่ แล้วโยงมาที่พ่อ แล้วต่อไปยังคุณพระรัตนตรัย แล้วโยงใยไปสู่สิ่งดีงามทั้งหลาย เราจึงต้องช่วยกันรักษาหลักเรื่องพระคุณแม่ไว้ให้ดี ทางโรงเรียนก็ต้องโน้มเข้ามาหาครอบครัว คุณครูก็ทำหน้าที่คล้ายๆ พระ แต่คุณแม่ที่บ้านต้องช่วย ต้องร่วมมือ จึงจะ

สำเร็จได้ ดังนั้นต้องย้อนกลับไปกระตุ้นครอบครัว ให้พ่อแม่ทำหน้าที่ให้ดี เครื่องจักรจึงเดินไปได้ การเดินเครื่องจักรชีวิตจึงสำคัญที่เรื่อง “แม่” เรื่อง “ครอบครัว” เพราะจุดเริ่มของชีวิตอยู่ที่นั่น เมื่อชีวิตเริ่มที่นั่น การศึกษาก็เริ่มที่นั่นด้วย

เมื่อสังคมมีปัจจัยล่อเร้ามากในด้านร้าย ต้องให้ครูที่บ้านนำลูกไปในการศึกษาที่ดี

การศึกษาต้องมาทั้งด้าน “ความรู้สึก” และ “ความรู้” เด็กควรได้ทั้งความรู้ และ มาพร้อมความรู้สึกที่ดีงามด้วย สองอย่างนี้จะได้พึ่งพากันได้ ความรู้สึกดีงามนั้นนับว่าสำคัญมาก จะเป็นตัวช่วยให้ใช้ความรู้เพื่อสนองความรู้สึกที่ดีงาม และในขณะเดียวกัน ก็ให้ความรู้สึกที่ดีงามไปกระตุ้นให้สนใจชวนขวนขวายหาความรู้เพิ่มขึ้นมา

แต่ถ้าเป็นความรู้สึกในฝ่ายที่ไม่ดี ก็จะทำให้ใช้ความรู้ไปสนองกิเลส สนองความต้องการ ความเห็นแก่ตัว หรือไปทำร้ายผู้อื่น แม้หากไม่มีเรื่องที่จะสนองความต้องการของกิเลสแบบนี้ ก็จะหยุดเฉยหรือเฉื่อยชา ไม่หาความรู้ ไปจบที่โง่หะ ซึ่งความรู้สึกในฝ่ายไม่ดีแบบนี้ จะทำให้คนหาความรู้เพื่อสนองความรู้สึก ต่อจากนั้นก็ไม่ได้หาความรู้ต่อไป

แต่ถ้าเป็นความรู้สึกที่ดี ก็จะได้ทั้งสอง คือ ทำให้หาความรู้เพื่อมาสนองความรู้สึกที่ดี และยังเป็นปัจจัยของการหาความรู้โดยตรง กระตุ้นเราไปสู่ความรู้ต่างๆ ที่เป็นสัจธรรม เป็นคุณธรรมที่เจริญปัญญา แล้วปัญญาก็มาสนองคุณธรรมซึ่งเป็นความรู้สึกที่ดีอีก เกิดความรู้สึกอยากจะทำสร้างสรรค์ และปัญญาก็เพิ่มพูน มุ่งไปหาสัจจะความจริงตามลำดับ

สังคมไทยวันนี้เป็นไปในทางก่อกมากกว่าทางแก้ปัญหา เราใช้เทคโนโลยีสื่อสารกันมาก เพื่อกระตุ้นความรู้สึก ซึ่งมักจะเป็นด้านร้าย คือ โลภะ โทสะ โมหะ ทั้งด้านหาสุขเสพสุขส่วนตัว มุ่งหาผลประโยชน์ และด้านมุ่งร้าย แย่งชิง ประทุษร้ายผู้อื่น ข่มเหงรังแกกัน และด้านมัวเมา ลุ่มหลง เพลิดเพลิน จะเห็นว่าเทคโนโลยีเพื่อกระตุ้นความรู้สึกที่ดีงามมีน้อย มันจึงเสี่ยงที่จะเกิดกลียุค ดังนั้น พ่อแม่คือด่านใหญ่ที่จะต้องรับมือกับเทคโนโลยี ถ้าเลี้ยงลูกดี ปฏิบัติต่อเทคโนโลยีได้ถูกต้อง

ก็จะได้รับประโยชน์มาก ครูคนที่หนึ่งกับครูคนที่สองจึงต้องประสานใจร่วมมือกัน

ถ้าจะกู้สังคมขึ้นมา ต้องช่วยให้ครูมีสถานะที่ถูกต้อง

สังคมต้องเอาใจใส่ครูเป็นพิเศษ เพราะเป็นเป้าหมายหลักของคุณภาพของลูก ทั้งครูเองก็ต้องมีจิตสำนึกที่ดี คำนึงถึงความสุข ความเจริญของงานและความดีงามของเด็ก เรียกว่าต้องมีฉันทะ ซึ่งเป็นแสงอรุณแห่งความเจริญก้าวหน้า เมื่อครูมีฉันทะ ไม่ก็ปีหรอก สภาพสังคมไทยจะเปลี่ยนไปในทางดีแน่นอน แต่สมัยนี้ครูไม่ค่อยมีฉันทะ เพราะไม่ค่อยมีใครให้เกียรติครูเหมือนสมัยก่อน เราจึงควรปรับค่านิยมในสังคม ให้หันมายกย่อง ให้กำลังใจ และให้เกียรติครูให้มากขึ้น

ถ้าสังคมจะไปไม่ไหวและแยแล้วแน่ คุณแม่ต้องเริ่มต้นใหม่ให้ได้

ผู้ปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “คุณแม่” จึงสำคัญที่สุด เพราะคุณแม่ใกล้ชิดที่สุด เรียกว่าเป็นแกน ความซาบซึ้งในพระคุณแม่ และคุณธรรมอื่นที่อิงอยู่ด้วย เราสามารถสร้างขึ้นได้จากชีวิตจริงที่อยู่ใกล้ชิดกัน ซึ่งมีรักแท้ของแม่ซึมซาบลงไปซึ่งอยู่ในใจลูก สามารถชักนำ บันดาลจิตใจของลูก โดยไม่ต้องบรรยายหรือเรียกหา สังคมไทยปัจจุบันทรุดถอยลงมาก หากจะถอย ก็ขอให้ถอยกลับไปหาพระคุณแม่ ให้ท่านเริ่มต้นให้ใหม่ แล้วจะเดินหน้าได้อีก โดยคุณแม่เป็นผู้เริ่มต้นเชิดชูการศึกษาขึ้นมาให้ได้

คุณแม่ยิ่งทำหน้าที่ได้ผลมาก หากมีกำลัง หนุนทั้งที่บ้านและสถานที่เล่าเรียน

แม่ก็เป็นครู และครูก็เป็นแม่ได้ ความ
เป็นแม่มี ๒ นัย คือ แม่ผู้ให้กำเนิด และ
แม่โดยธรรม ซึ่งปรกติคุณแม่ก็ได้ครบทั้งสอง
นัย แต่แม่เราไม่ใช่ผู้ให้กำเนิด ก็สามารถเป็น
แม่โดยธรรมได้ หากคุณธรรมของแม่มีในผู้ใด
ผู้นั้นก็เป็นแม่ได้ เพราะความเป็นแม่นั้นอยู่
ที่จิตใจที่มีคุณธรรม มีความรักแท้จริง มี
เมตตากรุณาที่บริสุทธิ์จริงใจ

คุณพ่อคุณแม่นี้ ทางพระท่านมองใน
๓ สถานะ คือ เป็นพรหมของลูก (พรหมชาติ
มาตาปิโตร) เป็นบูรพาจารย์ (บุพพาทริยาติ
วุจฺจเร) และเป็นอาหุไนยบุคคลของลูก (อาหุ
เนยยา จ ปุตฺตา) คำว่า อาหุไนยบุคคล ท่าน
เรียกพระอรหันต์ สังคมไทยเราจึงเรียกพ่อแม่
ว่าเป็น “พระอรหันต์ของลูก” คือ เป็นผู้
มีจิตใจบริสุทธิ์ต่อลูก รักลูกจริงใจและใจจริง
ทั้งพ่อแม่จึงมีบทบาทร่วมกัน โดยพ่อจะเน้น
ด้านการสัมพันธ์สังคมภายนอก ให้กำลัง
สนับสนุน อุ้มชู ควบคุม ครอบ ค้ำครอง
และรักษาความมั่นคงปลอดภัย ส่วนแม่จะอยู่
ใกล้ชิด คอยดูแลติดตัว เยือกเย็น ลึกซึ้ง หนักใน
ด้านความรู้สึกเมตตา มีความรัก ใกล้ชิดสนิทใจ

ในแง่ความสมดุล พ่อจะไปช่วยทางอุเบกขา
มากหน่อย ไม่ปล่อยตามใจลูกจนเกินไป เป็น
อุเบกขาเพื่อรักษาความพอดี ระหว่างความ
สัมพันธ์ของมนุษย์กับความเป็นจริงของธรรมชาติ
รักษากฎเกณฑ์กติกา เรียกว่า รักษาหลักการ
หรือ รักษาธรรมไว้นั่นเอง

มองดูให้ทั่วถึงทั้งหมด ทั้งเลี้ยงคน ทั้งรักษา ธรรม แล้วลูกจะนำชีวิตของเขาไปได้อย่างดี

อุเบกขาเพื่อรักษาธรรม เมตตาเพื่อ
รักษาคน แต่ต้องรักษาธรรมไว้ ไม่เช่นนั้นจะ
เสียความยุติธรรมระหว่างมนุษย์ หากเด็กถูก
ตามใจมากเกินไป ก็จะอ่อนแอ ฟุ้งตนเองไม่ได้
ทำอะไรก็ไม่เป็น อุเบกขาจึงช่วยด้านความรู้สึก
วางใจเป็นกลาง เฉยด้วยความรู้และปัญญา
ส่วน ๓ ข้อแรก คือ เมตตา กรุณา มุทิตา
เน้นหนักด้านความรู้สึกที่ดี แต่คนเราไม่ได้มี
ชีวิตอยู่กับความรู้สึกอย่างเดียว ต้องมีความรู้
ด้วย นั่นคือ อุเบกขาจะมาจัดการตรงนี้
ทำหน้าที่ปรับความรู้สึกและการแสดงออก
รวมทั้งการวางใจให้พอดีด้วยปัญญา

ในขณะเดียวกัน ลูกก็มี ๒ สถานะ คือ
ในแง่ของบุคคลที่อยู่ในโลก หรือสังคมมนุษย์
ที่เราต้องสัมพันธ์ด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา
ช่วยเหลือเกื้อกูล และรู้สึกดีงามต่อกัน แต่
พร้อมกันนั้น เด็กก็มีสถานะเป็นชีวิต อยู่ใน
ธรรมชาติ และเป็นธรรมชาติ ดังนั้น ในฐานะ
ของบุคคล เด็กต้องอยู่ได้กับมนุษย์หรือสังคม
และในฐานะเป็นชีวิต เด็กจะต้องอยู่ได้กับความ
เป็นจริงของธรรมชาติ แม้แต่ร่างกายของเขา
เองก็เป็นไปตามกฎธรรมชาติ ที่เขาต้องรู้ เข้าใจ
ยอมรับและอยู่กับมันให้ได้

พ่อแม่ และกัลยาณมิตรช่วยเด็กได้ในแง่
ให้เขามีการศึกษา แล้วนำมาปฏิบัติจัดการชีวิต

กับด้านธรรมชาติให้ได้ผลดี พ่อแม่จะมองลูกในแง่ของบุคคลอย่างเดี่ยวไม่ได้ ต้องมองให้ออกว่าลูกต้องรับผิดชอบชีวิตตัวเองได้ อยู่กับความจริงของโลกและชีวิตได้ เราต้องเตรียมเขาไว้ให้พร้อม คิดว่า ทำอย่างไรลูกจึงจะรับผิดชอบตัวเองได้ รู้จักเรียนรู้เหตุปัจจัยทั้งหลายว่าทำอะไร อย่างไร จะถูกต้องและเกิดผลดี พ่อแม่จึงไม่ใช่ทำหน้าที่ผู้ให้อย่างเดียว หรือมีแต่ เมตตา กรุณา มุทิตา เท่านั้น แต่ยังมีต้องมีอุเบกขาด้วย ด้วยความเข้าใจความเป็นจริงของธรรมชาติและชีวิต เตรียมลูกให้รับผิดชอบตัวเองได้ แม้ต่อไปเราไม่อยู่กับเขาเขาก็จะอยู่ได้ ดำเนินชีวิตไปได้ จึงต้องฝึกให้เขาทำเองเป็น มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนได้ นั่นคือหน้าที่สำคัญของอุเบกขา

จึงบอกได้ว่าด้านเมตตา กรุณา มุทิตา พ่อแม่ก็ทำให้ลูก แต่พออุเบกขา พ่อแม่ก็ดูให้ลูกทำ ต้องมีครบทั้งสองบทบาท ความเป็นพ่อแม่จึงจะสมบูรณ์

เมื่อพระคุณแม่สมบูรณ์ ลูกก็เติบโตเป็นคนดีที่สมบูรณ์ นำโลกขึ้นสู่วิถีงามที่สมบูรณ์

การมีอุเบกขาหรือดูลูกทำ ไม่ใช่การทอดทิ้งเขา แต่ต้องเป็นที่ปรึกษาด้วย จึงต้องมาด้วยกันทั้งอุเบกขาและเป็นที่ปรึกษา คอยดูว่าเขาทำถูกไหม ถ้าไม่ถูกหรือติดขัดอะไร พ่อแม่ก็คอยแนะนำ หากพ่อแม่ใช้อุเบกขาเป็น เด็กจะเก่งมาก เข้มแข็ง ทำอะไรต่ออะไรได้หมด แม้ถ้าไม่มีช้อนนี้ เด็กจะอ่อนแอ เลี้ยงไม่โต ทำอะไรไม่ค่อยเป็น พ่อแม่ที่มีอุเบกขาจึงรู้จักคิดเตรียมการว่าจะให้ลูกเก่งต้องฝึกด้านไหน ก็ค่อยๆ หัดเขา หากทำให้เขาทุกอย่าง เท่ากับปล่อยเขาทิ้ง รอให้เขาไปฝึกเอาเองข้างหน้า เมื่อเจอสถานการณ์บีบบังคับ

หาทางออกไม่ได้ ตอนนั้นก็อาจจะไม่มีที่ปรึกษา อาจทำผิดพลาดได้

ตอนลูกยังเล็กนี้ พ่อแม่ผู้หวังดีที่สุด ต้องมีเมตตามาหนุนอุเบกขา ช่วยเป็นที่ปรึกษาในการฝึก พูดได้ว่า พ่อแม่จะเลี้ยงลูกได้ดีที่สุดต้องมีอุเบกขาไว้เพื่อเปิดโอกาสให้ลูกพัฒนา แต่สังคมไทยไม่ค่อยเห็นคุณค่าของอุเบกขา ต้องปรับวิธีคิดใหม่มาให้ความสำคัญคุณธรรมนี้มากขึ้น เพราะอุเบกขา คือ ลงตัว พอดี เข้าที่เข้าทาง ด้วยองค์ประกอบและเหตุปัจจัยดี ประสานกลมกลืน สดส่วนพอเหมาะ เมื่อมีอุเบกขา เราก็คอยจัดลูกให้อยู่ในทางที่พอดี เรียกว่ามี**ธรรมะลงตัว** และยังเป็นตัวเชื่อมสู่ปัญญา หากมีแค่เมตตา กรุณา มุทิตา ก็อยู่แค่ด้านความรู้สึก แม้จะดี (positive emotion) แต่ชีวิตคนเราก็ไม่ได้มีแค่ความรู้สึก เราต้องอยู่ด้วยความรู้ ด้วยปัญญา ซึ่งต้องมีอุเบกขามาเชื่อม มาช่วยปรับทุกอย่างให้ถูกต้อง เทียงตรง ไม่ขาด ไม่เกิน ไม่เอียง

อย่าปล่อยให้สังคมไทยหย่อนเรื่องอุเบกขา เมื่อพ่อแม่มีทั้ง เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา พร้อมสมบูรณ์แล้ว พระคุณแม่ก็จะมีพลังสมบูรณ์เต็มที่ ทำให้ลูกเติบโตเป็นคนดีที่สมบูรณ์ ร่วมสร้างสรรค์พัฒนาสังคมไปสู่สุขเกษมศานต์อันสมบูรณ์

ที่มา : คัดย่อจากหนังสือ “ถ้าเชิดชูพระคุณแม่ขึ้นมาได้ สังคมไทยก็ไม่สิ้นหวัง”

กวีธรรมรำลึก :

แทนคุณ

ปัญหา

ยามลูกอด แม่ก็อด บ่อิมได้
 ลูกเติบโตใหญ่ แม่เบาใจ ให้เมตตา
 ลูกคบเพื่อน แม่คอยเตือน ด้วยความรัก
 ลูกก้าวหน้า ไปดี ไม่มีภัย
 ลูกสอบติด คิดเรียน ต่อเมืองนอก
 ลูกสำเร็จ แม่สุขใจ ไม่อ่าพราง
 ประเทศต่าง ท่างแม่ แลเห็นทุกซั
 ได้สิ่งโน้น อยากสิ่งนี้ ไม่มีพอ
 กลับถึงบ้าน ลูกคลาน เข้ากราบแม่
 เมื่อลูกเลือก ดีแล้ว ในแนวทาง
 อยู่เป็นพระ แม่ลูก จะท่างแม่
 บำเพ็ญพรต กำหนดใจ ไม่ให้เพลน
 ด้วยบุญนี้ ที่บำเพ็ญ ในผ้าเหลือง
 ให้แม่เห็น เป็นพระแท้ แม่สุขใจ

ลูกป่วยกาย ไม่ส่าย แม่รักษา
 ลูกศึกษา แม่เลือกทาง อย่างท่วงใย
 อุปสรรค แม่รับด้วย ช่วยแก้ไข
 แม่ดีใจ กับลูก ไปถูกทาง
 แม่รีบออก รับภาระ ช่วยส่งส่ง
 คอยลูกย่าง กลับแม่ ซะแรงร้อย
 แท้ความสุข วัตุนั้น ลั้นจริงทนอ
 ลูกจึงขอ เลือกทางพระ เพื่อละวาง
 ด้วยรักแท้ ทราบชัด ไม่ขัดขวาง
 แม่แตกต่าง แม่เข้าใจ ให้ลูกเดิน
 ต้องผันแปร เวียนวก ระทดเทิน
 แต่รักแม่ ยังจำเริญ อยู่ในใจ
 ขอปลดเปลื้อง หนี้แม่บ้าง จะได้ไทม
 ชีวิตลูก คงไม่ไร้ คุณค่าเฮย ๑๗

อุปมา

มีคนเปรียบ รักแห่งเธอ เสมอน้ำ
 ก็คลื่นลม ล่าตโถมซัด แล้วซาไป
 บางคนเปรียบ รักแห่งเธอ เหมือนแผ่นฟ้า
 ก็ฟ้ายัง มีราตรี ที่มีดเมย
 ถ้าเปรียบใหม่ ให้ฟ้า มหาสุมุทร
 เพียงล้วนเดียว เลี้ยวรัก แห่งมารดา

ในมหา- สุมุทรงาม สีครามใส
 แต่รักเธอ กลับไม่ มีลดเลย
 กว้างเกินกว่า จะเทียบ เปรียบเฉลย
 แต่รักเธอ ไม่ซาเฉย เลยซักครา
 เทียบพิสุทธิ์ รักแท้ ของแม่จ่า
 อุปมา ได้เพียงนั้น ฉันทจึงยอม ๑๘

แต่แม่ผู้ให้ชีวิต กำลังใจ และความรักอันบริสุทธิ์เสมอมมา

กวีพจนาน :

แต่เธอ.....ผู้ชื่อว่าแม่

คือผู้สร้าง ผู้ประทาน สังขารนี้
คือผู้พลี เลือดเนื้อ เนื้อแผ่นหนัง
คือผู้ให้ อาหาร สำนึกวัน
คือผู้ปั้น ความรัก ถักเมตตา

คือผู้โอบ อ้อมกอด พลอดพะนอ
คือผู้ทอ สายตาเยิ้ม เปี่ยมคุณค่า
คือน้ำเสียง เอื้อนเอ่ย เผยกรุณา
คือจิตตา สู้ใจฉัน อย่างมั่นคง

คือผู้สอน ผู้สั่ง ทวงให้รู้
คือผู้ชู เชิดให้เกิด ประเสริฐสงศ์
คือผู้ปลูก จิตวิญญาณ หาญทะนง
คือผู้สั่ง เสริมเติมต่อ ก่อความงาม

คือครู หนักหนา ยิ่งกว่าครู
คือพระ เลิศล้ำ กว่าโลกสาม
คือมิตรแท้ แน่กว่า ใครก็ตาม
คือความงาม เทนือคุณค่า กว่าสิ่งใด

คือพรหมมี อัมปัญญา ทาใดเปรียบ
คือพระเจ้า เทียบสูงส่ง กว่าองค์ไหน
คืออรหันต์ เป็นขวัญลูก ผูกเรือนใจ
พระคุณใหญ่ ยิ่งแท้ คือแม่ตน ๐๐

ปทุมวิไล

ชวนอ่านหนังสือ :

คำกรกรรม เรื่องราวของสตรี นักแต่งหนังสือธรรมะ

พุทธสาวิกา

วิชาการต่างๆ อย่างเช่นบุรุษ ดั่งมีบทประพันธ์ เรื่อง Butterfly's Lovers นิยายเอกของจีน ที่ตัวเอกฝ่ายหญิงอยากเรียนหนังสือ ต้องปลอมตัวเป็นชายไปเรียนหนังสือ และได้พบรักกับพระเอกซึ่งเป็นผู้ชายจริงๆ

ในซีกโลกตะวันตกที่สตรีเพศพยายามต่อสู้ในสิทธิของความเป็นมนุษย์ ให้มีความเท่าเทียมกับบุรุษเพศ จนกระทั่งเรียกว่า ประสบความสำเร็จอย่างเห็นได้ชัด สามารถเป็นพระมหากษัตริย์ก็ได้ เป็นประธานาธิบดี เป็นนายกรัฐมนตรีนตรี ผู้บริหารระดับสูง ฯลฯ เป็นที่น่ายินดีที่ว่า การยอมรับเช่นนี้ได้ก้าวข้ามมาสู่ซีกโลกตะวันออก จนกระทั่งมีนายกรัฐมนตรีหญิง ประธานาธิบดีหญิง เกิดขึ้นในหลายประเทศ

การเกิดมาเป็นสตรีเพศในซีกโลกตะวันออกเหมือนถูกสาปให้มีความด้อยกว่าบุรุษเพศอย่างเห็นได้ชัด ในประเทศใหญ่ๆ ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เช่น จีน อินเดีย และอีกหลายๆ ประเทศ ที่รับเอาความเชื่อและวัฒนธรรมจากประเทศใหญ่นั้น รวมถึงประเทศไทยด้วย ผู้หญิงจะเปรียบเหมือนพลเมืองชั้นสอง ถูกกีดกันข่มเหงนานัปการ เช่น ประเพณีสตรีในประเทศอินเดีย หากสามีตาย หญิงม่ายจะต้องกระโดดเข้ากองไฟที่เผาสามีของตน ตายตามไปด้วย โชคดีที่ประเพณีนี้ได้ถูกห้ามด้วยกฎหมายของรัฐ ห้ามขาดไม่ให้มีพิธีนี้ นอกจากนี้ สตรีเพศยังถูกจำกัดเรื่องการศึกษา ไม่มีโอกาสได้รำเรียน

ในความเป็นจริง สตรีเพศมีความด้อยกว่าบุรุษเพศ ทั้งด้านกายวิภาค ที่มีความแข็งแรงไม่เท่า และทางด้านจิตใจ ที่มีความอ่อนไหวมากกว่า ธรรมชาติสร้างมาอย่างนั้น ดังพระพุทธเจ้าทรงประกาศว่า ผู้หญิงไม่สามารถเป็นพระพุทธเจ้าได้* แม้ว่าจะมีสติปัญญาเท่าเทียมกับผู้ชาย หรืออาจมีมากกว่า สตรีเป็นได้แค่พระอรหันต์ ไม่อาจเป็นพระพุทธเจ้า หากปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า ต้องเกิดใหม่เป็นชายเสียก่อน จึงจะมีสิทธิ์เป็นพระพุทธเจ้าได้

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวโร)

ตามปกติมนุษย์เลือกเกิดตามใจชอบไม่ได้ แต่สำหรับพุทธศาสนิกชน มนุษย์สามารถเลือกเกิดได้ หากได้ศึกษาธรรมะ และสร้างกรรมให้ได้เกิดตามที่ปรารถนา ต้องตั้งจิตอธิษฐานและอื่นๆ อีกมากมาย ตัวอย่างเช่น สุขเมธดาบสตั้งจิตอธิษฐานขอเป็นพระพุทธเจ้าใน

กาลข้างหน้า แล้วท่านก็ทำได้ตามนั้น ตามคำพยากรณ์ของพระพุทธเจ้าที่ปังกร หากมันเกิดเป็นหญิงแล้วจะทำอย่างไร เราควรจะยอมจำนนต่อธรรมชาติที่มีความอ่อนด้อย กระนั้นหรือ

หากมาดูเรื่องราวของ**คุณหญิงดำรงธรรมสาร** (ใหญ่ วิเศษศิริ) ก็พบว่า ท่านเป็นสตรีเพศท่านหนึ่งที่ไม่ยอมจำนนต่อข้อด้อยข้อจำกัดต่างๆ ของความเป็นหญิง ท่านเพียรพยายามศึกษาเล่าเรียนธรรมะจนแตกฉาน สามารถแต่งหนังสือธรรมะได้เป็นอย่างดี จนกระทั่งเมื่อส่งผลงานไปประกวด ก็ได้รับรางวัลชนะเลิศ มีชัยเหนือทุกคนที่ส่งผลงานเข้าประกวดเช่นเดียวกัน

คุณหญิงใหญ่ มีชีวิตอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ - ๙ เกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะดี ศึกษาธรรมะด้วยวิธีการทรงจำพระไตรปิฎก และศึกษาเล่าเรียนจากพระเถระผู้ใหญ่ คือ **สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** (เจริญ ญาณวโร) วัดเทพศิรินทราวาส ซึ่งเป็นพระมหาเถระผู้ใหญ่ในยุครัชกาลที่ ๕ - ๙ คุณหญิงใหญ่มีความสามารถในการประพันธ์อย่างมาก แต่งเรียงความได้ดี และยังสามารถแต่งร้อยกรองได้อย่างไพเราะ ดังมีผลงานเป็นที่ปรากฏ

ด้านชีวิตการครองเรือน ท่านแต่งงานกับ **พระยาดำรงธรรมสาร** (สำอาง วิเศษศิริ) ศึกษาธรรมะอย่างต่อเนื่องยาวนาน สามารถทรงจำ

* พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต เล่มที่ ๓๓ หน้าที่ ๑๖๔ - ๑๖๕ วรรคที่ ๒ ว่าด้วยฐานะและอฐานะ [๑๖๔] ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อที่สตรีจะพึงเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น มิใช่ฐานะมิใช่โอกาสที่จะมีได้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อที่บุรุษจะพึงเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า นั้นเป็นฐานะที่จะมีได้.

พระสูตรบางพระสูตรได้ เช่น มหาสติปัฏฐานสูตร เป็นต้น นอกจากนี้ท่านยังสามารถเขียนหนังสือธรรมะด้วยตนเอง ไว้หลายเล่มเล่มที่มีชื่อเสียงมาก ได้แก่ **อัฐฐธรรมปัญหา** ส่งเข้าประกวดเรียงความธรรมะ จัดโดย **เจ้าพระยามุขมนตรี** (อวบ เปาโรหิตย์) และมีพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิจิตรวรรณปรีชา พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงเป็นประธานตัดสิน นัยว่าท่านเป็นสตรีท่านแรกที่มีผลงานหนังสือเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในหมู่บรรพชิตและคฤหัสถ์ เนื่องจากมีความถูกต้องตามพระไตรปิฎก และมีการอธิบายความที่ลึกซึ้งและเข้าใจง่าย

คุณหญิงใหญ่ ตำราธรรมสาร (วิเศษศิริ) ถ่ายกับสามีของท่าน พระยาดำรงธรรมสาร (สง่า วิเศษศิริ)

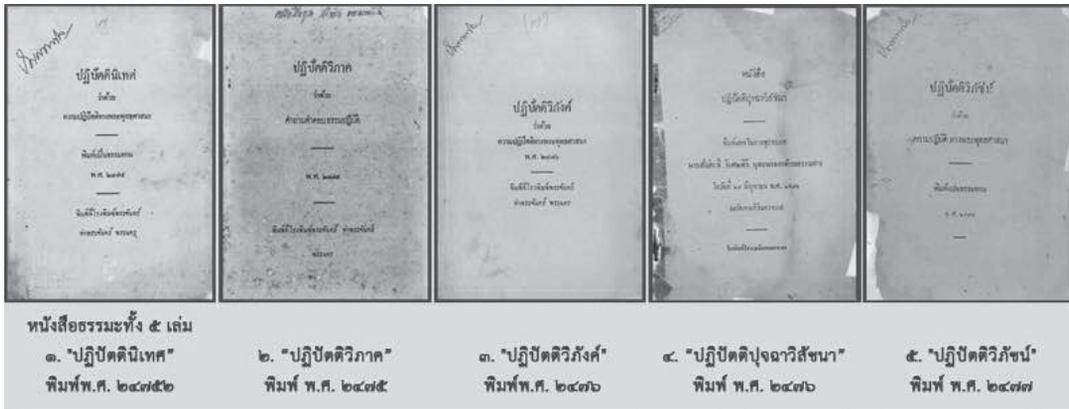
ต่อมาหนังสืออีกเล่มหนึ่ง คือ **ปฏิบัติปจฺฉาววิสัยขนา** ที่แต่งโดยคุณหญิงใหญ่ ได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป และถูกเข้าใจว่าเป็นผลงานของ **พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต** กับ **พระธรรมเจดีย์ (จุม พันธุโล)** และถูกเข้าใจอย่างนี้มาจนปัจจุบัน จนกระทั่งนักวิจัยสองนาย คือ **ดร. มาร์ติน เซเกอร์** (อ่านบทสัมภาษณ์ได้ที่ โพธิยาลัยฉบับที่ ๕) กับ **นริศ จรัสจรรยาวงศ์** ได้มาค้นพบความจริงว่า หนังสือเล่มดังกล่าวนี้ เป็นผลงานอีกเล่ม

หนึ่งของคุณหญิงใหญ่ โดยมีหลักฐานยืนยันแน่ชัด ถูกต้อง สมบูรณ์ทุกประการ ความจริงเรื่องนี้สร้างความประหลาดใจให้แก่วงการพระพุทธศาสนา มิใช่แต่ในประเทศไทยเท่านั้น ข้อมูลนี้ยังถูกเผยแพร่ในโลกโซเชียล และสำนักข่าว BBC ของประเทศอังกฤษอีกด้วย

นักวิจัยทั้งสองมิได้ทำแต่เพียงเท่านี้ ได้สืบค้นลึกลงไปถึงความเป็นมาของคุณหญิงใหญ่อย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและกาลเวลา ที่ต้องใช้เวลานานถึงสี่ปี ได้พบกับบุตรบุญธรรมของคุณหญิง ซึ่งมีอายุเก่าสิบกกว่าปีแล้ว ได้ไปพบปะสนทนากับท่านอย่างใกล้ชิด ได้ค้นพบผลงานอื่นๆ ที่คุณหญิงใหญ่ได้เขียนเอาไว้ (ดูเพิ่มเติมในหนังสือดำรงธรรม) และยังคงตามรอยคุณหญิงใหญ่ไปยัง **วัดธรรมนิการาม** ซึ่งเป็นวัดที่พระยาและคุณหญิง ดำรงธรรมสารสร้างไว้ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ไปดูกุฏิที่คุณหญิงใหญ่เคยพำนักอาศัย และตามไปสัมภาษณ์พระมหาเถระผู้ใหญ่ที่มีโอกาสได้พบกับคุณหญิงใหญ่ในครั้งกระนั้น ครั้งที่ท่านยังมีชีวิตอยู่

เรื่องหนึ่งที่น่าประทับใจในชีวิตของสตรีนักบุญท่านนี้ คือ **ความเป็นนักบุญอย่างเสมอดันเสมอปลาย** ตลอดชีวิตท่านได้ทุ่มเทให้กับ

การศึกษาปฏิบัติธรรม ถึงขนาดบวชเป็นแม่ชี ในช่วง ๑๐ ปีสุดท้ายชีวิต ท่านมรณภาพในฐานะเป็นแม่ชี เพื่อให้การปฏิบัติธรรมของท่านมีความเข้มข้นยิ่งขึ้น และท่านยังได้สละทรัพย์สินจำนวนมากสร้างวัดธัมมิการาม ที่ริมชายทะเล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นที่ดินผืนสวย มีมูลคามาศาล สร้างเป็นวัด และใช้ชีวิตบั้นปลายที่วัดแห่งนี้

เรื่องที่น่าประทับใจที่สุด คือท่านเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ แม้กระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต มรณกรรมของคุณหญิงใหญ่ นับเป็นมรณกรรมของผู้ที่มีธรรมะอย่างแท้จริง เมื่อท่านรู้ตัวว่ากำลังจะสิ้นลม ท่านได้นิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์ให้ตามที่ท่านขอ ท่านฟังอย่างตั้งใจ ครั้นเมื่อท่านฟังจนพอใจแล้ว ก็ได้กล่าวแก่พระสงฆ์ว่า “พอแล้ว ดิฉันลานะเจ้าคะ” แล้วท่านก็สิ้นลมไปอย่างสงบ งดงาม เป็น

ความตายที่ถึงพร้อมด้วยสติสัมปชัญญะ ไม่หลงตาย ไม่ซัดส่าย การตายเช่นนี้ ย่อมนำท่านไปสู่สุคติภูมิอย่างแน่แท้ มีต้องสงสัยเลย

หนังสือดำรงธรรม เป็นผลงานรวบรวมของนักวิจัยทั้งสอง ซึ่งได้รวบรวมผลงานและประวัติของคุณหญิงใหญ่ไว้ค่อนข้างสมบูรณ์ เป็นหนังสือที่น่าอ่านด้วยประการทั้งปวง นอกเหนือจากจะได้ธรรมรสอันลึกซึ้ง ยังจะได้แง่คิดอะไรดีๆ อีกมากมายจากหนังสือเล่มนี้

แ่งคิดที่ซัดที่สุด น่าจะเป็นความจริงที่ว่า แม่สตรีเพศในซีกโลกนี้ จะยังไม่ได้รับการยอมรับในศักยภาพเทียบเท่าบุรุษเพศ แต่ชีวิตของคุณหญิงใหญ่ได้แสดงให้เห็นว่า สตรีเพศอย่างท่าน มีสิทธิในการเข้าถึงธรรมได้ไม่น้อยหน้าบุรุษเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีความเพียรและความตั้งใจจริง

ดำรงธรรม จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดยธรรมสภา ขนาดรูปเล่ม สิบหกหน้ายกพิเศษ (A ๕) ความหนากว่าสี่ร้อยหน้าเล่มนี้ จึงมีคุณค่าดั่งเพชรน้ำเอก ในวงการหนังสือธรรมะบ้านเราที่ไม่ใช่ผลงานของบุรุษเพศ หากเป็นของสตรีเพศ ที่เคยมีชีวิตอยู่อย่างสง่างาม เมื่อกว่าแปดสิบปีมาแล้ว

สืบค้นหา

พระพุทธบาท ๕ รอย ๓๐๖

วิเทศทัณฑ์

สุวัณณะมาลิกะ สุวัณณะปัพพะเต
 สุมะนะกุญเญ โยนะกะปุเร นัมมะทายะ นะทียา
 ปัญจะปาทวะระรัง ฐานัง อะหัง วันทามิ ทูระโต ฯ

ข้าพเจ้าขอนมัสการ สถานที่มีรอยพระบาท ๕ สถานที่ คือ สุวรรณมาลิกเจดีย์ สุวรรณบรรพต ภูเขาสมณกุญ โยนกบุรี และแม่น้ำนัมมทา

เคยกล่าวถึงตั้งแต่บทแรกแล้วว่า คาถาบทนี้แต่งที่อาณาจักรสุโขทัยเรานั่นเอง ไม่ได้ข้ามไปไกลถึงเกาะลังกา แต่ที่ได้กลืนอายุเครื่องเทศแบบลังกา ก็เพราะผู้แต่งเป็นพระสงฆ์ชาวศรีลังกานั้นเอง ส่วนจะระบุถึงลงไปว่าผู้แต่งมีชื่อเสียงเรียงนามใดนั้น เห็นที่ต้องฟังคนทรงเข้าช่วย แลเหตุที่แต่งคาถาบทนี้น่าจะเป็นการยกเกียรติกษัตริย์แห่งอาณาจักรสุโขทัย ผู้มีพระนามว่าพระมหาธรรมราชาลิไท

อันว่าพระมหาธรรมราชาลิไทนั้น หากอ่านประวัติศาสตร์ผ่านตา ก็จะเห็นว่าพระองค์เป็นนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา เห็นได้จากพระองค์ทรงพระราชนิพนธ์คัมภีร์เตภูมิกถาหรือไตรภูมิพระร่วง ซึ่งมีเนื้อหาลุ่มลึก

อุดมด้วยสาระแห่งหลักธรรมคำสอน อุปมาอุปไมยทั้งคติโลกและคติธรรม อีกด้านหนึ่งพระองค์ทรงมีพระราชศรัทธาในพระพุทธศาสนายิ่งนัก สังเกตได้จากการเสด็จออกผนวชศึกษาหลักธรรมคำสอนถึงสองครั้งสองครา อีกทั้งทรงสร้างศาสนสถานและประติมากรรมอันเลิศล้ำเป็นจำนวนมาก

แม้รอยพระพุทธรูปที่เกิดขึ้นในสมัยของพระองค์ แต่พระราชูปถัมภ์ด้านพระศาสนา กลับมีนัยยะทางการเมืองให้ตีความหลากหลายมุมมอง ฉะนั้น ในบทนี้นอกจากเราจะศึกษารอยพระพุทธรูปในลักษณะของพระพุทธรูปศาสนาแล้ว จึงเห็นสมควรหันไปวิเคราะห์ในแง่การเมืองด้วย จะได้เข้าใจเบื้องหน้าเบื้องหลังอย่างถ่องแท้ เป็นการเสริมปัญญา ช่วยให้คิดวิเคราะห์เข้าใจกว้างขวางทุกถ้อย ประเด็นความ

อันว่าคติความเชื่อเรื่องรอยพระพุทธรูป ในอาณาจักรสุโขทัยนั้น เพิ่งมาปรากฏเห็นเป็นรูปธรรมสมัยพระมหาธรรมราชาลิไทนี้เอง เหตุเพราะมีจารึกบันทึกไว้เป็นหลักฐานจำนวนมาก ชื่อที่ใช้เรียกรอยพระพุทธรูปนั้น สังเกตว่าแม้จะบันทึกในระยะเวลาใกล้เคียงกัน แต่ก็เรียกแตกต่างกันไป ดังเช่น พระบาทลักษณะ ฝ่าตีนพระเป็นเจ้า รอยตีนพระพุทธรเจ้า และพระศรีบาทลักษณะ เป็นต้น เช่นนี้เห็นจะเป็นการเรียกแบบลังกาและแบบไทย

การสร้างรอยพระพุทธรูป ปรากฏเห็นในจารึกหลักที่ ๓ (จารึกนครชุม พ.ศ. ๑๙๐๐) ความว่า “... พระบาทลักษณะนั้นไซ้ พระยาธรรมิกราชให้ไปพิมพ์เอารอยตีน... พระเป็นเจ้าถึงสิงหลอันเหยียบเหนือจอมเขาสุมณภูมบรรพต ประมาณเท่าใดเอามาพิมพ์ไว้ จูงคนทั้งหลายแล ... อันหนึ่งประดิษฐานไว้ในเมืองศรีลิขณาลัยเหนือจอมเขา ... อันหนึ่งประดิษฐานไว้ในเมืองสุโขทัยเหนือจอมเขาสุมณภูม อันหนึ่งประดิษฐานไว้ในเมืองบางพานเหนือจอมเขานางทอง อันหนึ่งประดิษฐานไว้ในเหนือจอมเขาที่ปากพระบาง จารึกก็ยังมีไว้ด้วยทุกแห่ง”

หลักฐานตรงนี้ชัดเจนว่าพระมหาธรรมราชาลิไท โปรดให้ไปพิมพ์รอยพระพุทธรูปที่เขาสุมนภูม หรือศรีบาทะในประเทศศรีลังกา แล้วโปรดให้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๙๐๒ แลเพื่อเป็นการรำลึกถึงรอยพระพุทธรูปที่เขาสุมนภูม ประเทศศรีลังกา จึงให้ตั้งชื่อเขาเมืองสุโขทัยว่าสุมนภูม เสมอรอยพระพุทธรูปเดิมที่สถิตอยู่

ปัญหาตามมาคือความเชื่อเรื่องรอยพระพุทธรูปของชาวศรีลังกานั้นมีเพียง ๔ รอย กล่าวคือ แม่น้ำนัมมทา เขาสัจพันธ์ เขาสุมณะ และโยนกบุรี แต่เหตุใด เวอร์ชันสุโขทัยจึงปรับแก้เป็น สุวรรณมาลิก และสุวรรณบรรพต

เฉลยว่า เหตุที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะเจตนาของผู้แต่งคาถาบทนี้

หากเราศึกษาการพระศาสนาในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท จะเห็นว่า มีการเปลี่ยนแปลงเชิงบริบทค่อนข้างแตกต่างจากสมัยพ่อขุนรามคำแหง เพราะพระองค์ได้นิมนต์พระสงฆ์ศรีลังกาเข้ามาเผยแผ่ลัทธิลังกาวงศ์ ในอาณาจักรของพระองค์ คราวนั้นผู้ที่เดินทางมาคือพระอุทุมพรบุบผาสวามีแห่งเมืองพัน พระเถระรูปนี้เป็นพระผู้ใหญ่สืบสายโดยตรงมาจากศรีลังกา สังเกตได้จากคำนำหน้าว่าอุทุมพร มาจากภาษาสิงหลว่า ทิมบุลาคะละ ซึ่งเป็นสำนักอันโด่งดังของศรีลังกา

การมาของพระอุทุมพรบุบผาสวามี ทำให้พระมหาธรรมราชาลิไททรงเกิดศรัทธามาก โดยเสด็จออกผนวชกับคณะสงฆ์กลุ่มนี้ถึงสองครั้ง พร้อมศึกษาพระธรรมวินัยกับพระเถระผู้ทรงพระไตรปิฎก จึงเป็นเหตุให้กุลบุตรชาวสุโขทัยออกบวชตาม และศึกษาจารีตประเพณีแบบลังกาเป็นจำนวนมาก บรรดา

พระเถระเหล่านั้น ท่านผู้ปรากฏขึ้นชื่อมากกว่าใครอื่น ก็คือ**พระบรมครูติลกับพระสุมนเถระ**

ถามว่า **เหตุใดจึงอ้างรอยพระพุทธรูปที่สุวรรณมาลิกและสุวรรณบรรพต**

ตอบว่า เพราะได้แนวคิดมาจากศรีลังกา สุวรรณมาลิกนั้นมิใช่เรื่องยากเกินเดา เพราะสมัยนั้นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธรศาสนาของศรีลังกาได้โยกย้ายกลับไปอยู่อนุราธปุระ อันเป็นเมืองหลวงเก่า โดยเฉพาะ**รวันแวลิสัยะเจดีย์**หรือสุวรรณมาลิกนั้น ว่ากันว่า มีพระสงฆ์พำนักพักอาศัยเป็นจำนวนมาก เมื่อพระอุทุมพรบุบผาสวามีเดินทางมาพำนักยังเมืองสุโขทัย ย่อมเกี่ยวข้องกับมาตุภูมิบ้านเกิดเป็นธรรมชาติวิสัย จึงต้องมีการเดินทางไปมาหาสู่กัน เมื่อเป็นดังนี้ การจะปลุกความเชื่อให้ฝังแน่นลงไป จำต้องอ้างถึงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์บนผืนเกาะลังกา ด้วยเหตุนี้ รอยพระพุทธรูปที่สุวรรณมาลิกจึงสอดแทรกเข้ามาดังที่กล่าวแล้ว

ส่วนสุวรรณบรรพตหรือภูเขาทองนั้น เห็นจะเป็นการตั้งชื่อยอดเขาแห่งใดแห่งหนึ่งในอาณาจักรสุโขทัยเป็นแน่ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้อง

ต้องกันกับเกาะลังกา เพราะหากจะอ้างแต่รอยพระพุทธรูปบนชมพูทวีปกับเกาะลังกาเสียทั้งหมด ความสำคัญของอาณาจักรสุโขทัยก็จะมีคุณค่า จึงตั้งชื่อเขาแห่งหนึ่งในอาณาจักรสุโขทัยขึ้น จึงกลายมาเป็นที่มาของสุวรรณบรรพต แต่จะเป็นตรงไหนอย่างไรต้องสืบค้นหาต่อไป

นอกจากนั้น พระมหาธรรมราชาลิไทยยังโปรดให้มีการจารึกแสงบุญรอยให้ไว้พระพุทธรูปด้วย ดังจารึกหลักที่ ๘ (จารึกเขาสุมนภูฏ พ.ศ. ๑๙๑๑) ว่า “... มีทั้งชาวสะทลวงสองแคว ปากยม พระบาง ชากังราว สุพรรณ-ภาว พระนครชุม เบื้องใน... เมืองบางพานเมือง ... เมืองรัต เมืองสะคำ เมืองลุมบา-จาย เป็นบริวาร จึงขึ้นมานบพระบาทลักษณะอันตนหากประดิษฐานแก่ก่อนเหนือจอมเขาสุมนภูฏนี้”

นอกจากนั้น จารึกบางแห่งยังพรรณนาถึงอานิสงส์การสักการบูชารอยพระพุทธรูปด้วย โดยอธิบายว่าผู้กราบไหว้บูชาย่อมได้อานิสงส์แตกต่างกันไป อันดับสูงสุดจะได้เกิดเป็นจักรพรรดิ ถัดมาเป็นพราหมณ์มหาศาล และชั้นต่ำสุดเป็นเศรษฐีผู้มั่งคั่ง

หากมองเนื้อหาเหล่านี้จะเห็นว่า การดำริสร้างรอยพระพุทธรูปของพระมหาธรรมราชาลิไทนั้นค่อนข้างสมบูรณ์ครบถ้วน ทั้งในแง่ของบุคลาธิษฐานและธรรมาธิษฐาน แต่สิ่งหนึ่งที่ขาดหายไปคือเหตุใดพระองค์ไม่เชื่อมโยงให้ถึงพระพุทธเจ้า ประเด็นนี้นำศึกษาไม่น้อย

หันมาวิเคราะห์บริบททางประวัติศาสตร์บ้าง จะเห็นว่า การหันมาอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชาลิไทนั้น เป็นนัยยะทางการเมืองมากกว่าเรื่องอื่นใด หากจะเรียกภาษาสมัยใหม่คืออาศัยศาสนาเป็นฐานเพื่อสร้างความชอบธรรม

ประเด็นแรก จะเห็นได้จากการขนานพระนาม ดังทราบว่านามธรรมราชานั้น เป็นชื่อเลียนแบบพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งชมพูทวีป ซึ่งถือว่าเป็นต้นแบบของกษัตริย์ชาวพุทธทั่วโลก ชาวไทยรู้จักพระองค์ในนามว่าพระเจ้าศรีธรรมมาโศกราช หากกษัตริย์พระองค์ใดประสงค์ดำเนินตามแล้วไซ้ ต้องหันมาบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคง ด้วยเหตุนี้ พญาลิไทจึงขนานพระองค์ว่า พระมหาธรรมราชาลิไท

เหตุที่พระองค์หันมาประพาศวัตริเวียนแบบพระเจ้าอโศกมหาราชนั้น ก็เพราะความยุ่งยากภายในและภัยร้ายแรงภายนอก ภายในหมายถึงการแก่งแย่งชิงดีระหว่างราชวงศ์พระร่วง เป็นเหตุให้พระองค์ต้องสถาปนาตนขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งอาณาจักรสุโขทัย แต่ถึงกระนั้นความหวาดระแวงระหว่างเชื้อพระวงศ์ก็ยังมีอยู่ ส่วนภัยร้ายแรงภายนอกคือ อาณาจักรอโยธยาซึ่งอยู่ทางตอนใต้ ได้บุกรุกขึ้นเหนือจนสามารถยึดเมืองพิษณุโลกได้ ส่วนอาณาจักรล้านนาทางเหนือก็ตีบุคคลานเข้ายึดเมืองตากเช่นกัน

ภาวะอันล่อแหลมเช่นนี้ จำต้องหาอุบายสร้างความกลมเกลียวภายในอย่างเร่งด่วน เพื่อฉีกกำลังต่อสู้กับศัตรูภายนอก กลไกขับเคลื่อนที่พระองค์มองเห็นคือศาสนา จึงเป็นเหตุให้พระองค์ส่งสมณทูตไปศึกษากับพระอุทุมพรสวามีที่เมืองพันทลายุรณ ครั้นสร้างความคุ้นเคยใกล้ชิดแล้ว จึงได้อัญเชิญพระเถระเดินทางมาพำนักพักอาศัยยังอาณาจักรสุโขทัยบ้าง และเพื่อแสดงถึงการยอมรับลัทธิลังกาวงศ์ พระองค์จึงได้เสด็จออกผนวช ศึกษาจารีตประเพณีและพระธรรมวินัยกับคณะสงฆ์กลุ่มนี้ถึงสองครั้งสองครา

ส่วนด้านการฟื้นฟูพระศาสนาก็คงดำเนินตามคำแนะนำของพระสงฆ์ลัทธิลังกาวงศ์ ดังเช่นการอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาจากศรีลังกา ดังปรากฏในจารึกกรุงสุโขทัยว่า “ศักราช ๑๒๗๙ ... ศรีสุริยพงษ์มหาธรรมราชาธิราช หากเอาพระศรีรัตนมหาธาตุอันนี้ มาสถาปนาในเมืองนครชุมปีนั้น พระมหาธาตุนี้ใช้ธาตุอันสามานย์ คือพระธาตุแท้จริงแลเอาลูกแต่ลังกาทวีปพุ่มมาตาย”

ถัดมาเป็นการสร้างพระพุทธรูปและพระพิมพ์ หลักฐานในศิลาจารึกหลักที่ ๑ กล่าวว่า “กรุงสุโขทัยในเวลานั้น พรั่งพร้อมด้วยพระพุทธรูปจำนวนมาก กลางเมืองสุโขทัยคือ ในวัดพระมหาธาตุ มีพระพุทธรูปทอง พระอัฐฐารส พระพุทธรูป พระพุทธรูปอันใหญ่ พระพุทธรูปอันราม ในอรัญญิกมีพระอัฐฐารสอันหนึ่งลูกยืน และทางทิศเหนือมีพระอนนะ”

ความหลากหลายของพระพุทธรูปพบเห็นในคำบรรยายของนางนพมาศว่า “หนึ่งโสดควรจะอัศจรรย์ด้วยพระพุทธรูปปฏิมากร ซึ่งประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถ และพระวิหารใหญ่น้อยอันเป็นที่สักการบูชาทั่วไป ทุกพระอารามย่อมหล่อด้วยตามพระโลหะ พระพุทธรูปประธานนั้น หน้าสมาธิกว้างยี่สิบคอกก็มี สิบหกคอกก็มี สิบสองคอกก็มี ยิ่งหย่อนอยู่ในระวางนี้ก็มี และพระพุทธรุทธการศสูงสี่สิบแปดคอกก็มี หย่อนลงมาในระวางจนสิบสองคอกก็มี อันพระพุทธรูปปฏิมากรใหญ่ๆ ดังกล่าวนี้มีเป็นหลายพระองค์ และพระพุทธรูปน้อยๆ กับพระอรหันต์รูปนั้น ย่อมมีเป็นอันมากกว่ามาก เหลือที่จะนับจะประมาณ บางพระองค์ก็หล่อด้วยตามพระโลหะ บางพระองค์ก็กระทำด้วยศิลาทั้งแท่ง ล้วนแต่งามด้วยพระพุทธรุลักษณะ แล้วก็ยอมไปด้วยสุวรรณแปดน้ำ รัศมีรุ่งเรืองสถิตบัลลังก์ทอง ควรจะเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่ผู้ได้นมัสการ”

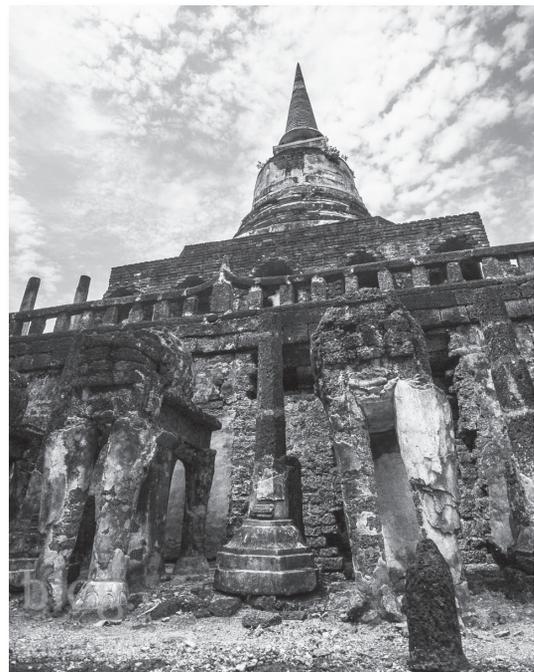
พระพุทธรูปเหล่านี้รวมถึง พระพุทธรุชินราช พระพุทธรุชินสีห์ พระศาสดา พระเหลือ และพระพุทธรุสีหิงค์ด้วย

ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์นั้น แม้ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ามีระบบการศึกษา

อย่างไร แต่การส่งพระสมณทูตออกไปประกาศศาสนายังอาณาจักรอื่น ก็สามารถชี้วัดได้ว่า พระพุทธรุศาสนาในอาณาจักรสุโขทัยรุ่งเรืองมากน้อยเพียงไร

หลักฐานระบุว่า พระปิยทัสสีได้รับมอบหมายไปเผยแผ่ศาสนาที่เมืองอโยธยา พระสุวรรณคีรีไปเผยแผ่ที่เมืองหลวงพระบาง พระเวสสภูไปเผยแผ่ที่เมืองน่าน ส่วนพระพุทธรุสาคร พระสุชาติ พระเชเมะ พระสัทธาติสสะ ไปเผยแผ่ยังเมืองสองแคว พิษณุโลก

เหตุการณ์สำคัญซึ่งย้ำให้เห็นถึงต้นแบบพระพุทธรุศาสนาของอาณาจักรสุโขทัยคือ พระเจ้ากือนาแห่งอาณาจักรล้านนาได้ทูลขอพระสงฆ์จากอาณาจักรสุโขทัยไปเผยแผ่พระศาสนา คราวนั้นพระมหาธรรมราชาลิไทได้ส่ง พระสุนนเถระเป็นพระสมณทูตไปเผยแผ่ เป็นเหตุให้สองอาณาจักรเกิดความผูกพันกลายเป็นพันธมิตรร่วมต่อสู้อภัยอยุธยาซึ่งเป็นอาณาจักรตอนใต้

กลับมาพูดถึงรอยพระพุทธรูปบาทต่อ เคยบอกแต่ต้นว่า การสร้างรอยพระพุทธรูปบาทมีนัยยะการเมืองแอบแฝงอยู่ รอยพระพุทธรูปบาทที่ตั้งอยู่บนยอดเขาทั้ง ๔ นั้น ล้วนมีความหมายทั้งสิ้น ได้แก่

๑. รอยพระพุทธรูปบาทเหนือยอดเขาสุมนกูฎหรือเขาพระบาทใหญ่นั้น อยู่ใกล้กรุงสุโขทัย ซึ่งเป็นเมืองราชธานี อันเป็นเสมือนหัวใจของอาณาจักร เนื่องจากเป็นที่ประทับของกษัตริย์

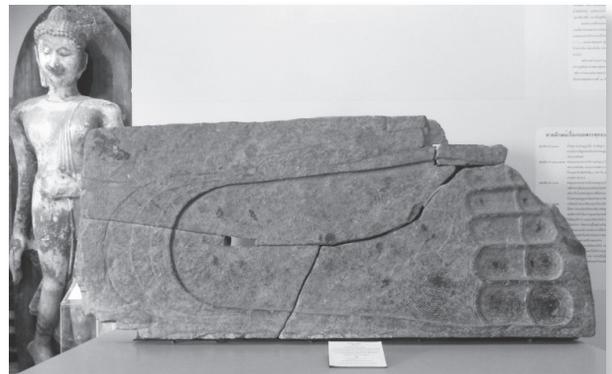
๒. รอยพระพุทธรูปบาทเหนือจอมเขาแห่งหนึ่งในเมืองศรีสัชชนาลัย ซึ่งมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง มีความสำคัญในฐานะเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของกรุงสุโขทัย ถือว่าเป็นเมืองหน้าด่าน หากเกิดศึกสงครามย่อมสามารถสมทบกองทัพหลวงทันที

๓. รอยพระพุทธรูปบาทเหนือยอดเขานางทอง เมืองบางพาน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของกรุงสุโขทัย เป็นเมืองระหว่างสุโขทัยกับเมืองหน้าด่าน ซึ่งสามารถสมทบกำลังกับกองทัพได้ทั้งทัพหลวงและทัพหน้า กรณีเกิดศึกสงคราม

๔. รอยพระพุทธรูปบาทเหนือยอดเขาปากพระบาง เมืองพระบาง อยู่ทางใต้ของกรุงสุโขทัย มีฐานะเป็นเมืองพระยามหานคร เป็นเมืองบริวารด่านนอก พร้อมปะทะกับข้าศึกศัตรู และบางกรณีบางสถานการณ์ยังสามารถสมทบกับกองทัพหลวงได้อย่างทันท่วงที

หากจะบอกว่า การเลือกประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทเป็นยุทธศาสตร์อย่างหนึ่ง ก็คงไม่ไกลเกินความจริง เพราะแต่ละแห่งล้วนมีความสำคัญด้านการเมืองทั้งสิ้น การสร้างรอยพระพุทธรูปบาทดังกล่าวเห็นว่าได้ประโยชน์ถึงสองทาง หนึ่งนั้นเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ เพราะ

เป็นบุญสถานของผู้จาริกแสวงบุญ อีกหนึ่งนั้นเป็นการให้ความสำคัญของแต่ละเมืองเท่าเทียมกัน เพราะหากสร้างทุกอย่างอย่างเฉพาะในเมืองหลวง คนต่างถิ่นนอกพระนครก็จะไม่ให้ความสำคัญ เพราะการเดินทางสมัยโน้น หาได้สะดวกเหมือนปัจจุบันไม่ ภาพการแยกเขาแยกเราก็จะบังเกิดขึ้น

กล่าวโดยสรุป การสร้างรอยพระพุทธรูปของพระมหาธรรมราชาลิไท ประสบความสำเร็จทั้งทางด้านศาสนจักรและด้านอาณาจักร ปรากฏในรูปของทั้งธรรมาธิษฐานและบุคลาธิษฐาน ด้านธรรมาธิษฐานทำให้มีผู้คนหันมาสนใจศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระศาสดาเจ้าเป็นจำนวนมาก สังเกตได้จากมีกุฎบุตรออกบวชเป็นจำนวนมาก และเกิดมีประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามมากมาย ส่วนด้านบุคลาธิษฐานนั้นคือ สามารถส่งผลต่อผู้คนและอาณาจักรใกล้เคียง ดังปรากฏมีพระพุทธรูปอันงามล้ำและศาสนสถานอันยิ่งใหญ่เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังเกื้อกูลแก่อาณาจักรใกล้เคียง กล่าวคืออาณาจักรล้านนาและอาณาจักรอยุธยาด้วย

(อ่านต่อฉบับหน้า เป็นตอนสุดท้าย)

บันทึกลาย :

จากตาลปัตร - พัดยศ

ถึงโครงการ “นิทานธรรมะ กลับตาลปัตร”

กองบรรณาธิการ

“ตาลปัตร” มาจากภาษาบาลีว่า “ตาล + ปตต” แปลว่า ใบตาล ซึ่งตาลปัตรนี้ เป็นสิ่งที่คนทั่วไปใช้บังแดดและใช้พัดลมมาตั้งแต่โบราณ ตาลปัตร แม้จะมีได้นับเนื่องให้เป็นสิ่งหนึ่งในบริวาร ๘ ของพระสงฆ์ และไม่เคยพบหลักฐานว่ามีพุทธบัญญัติให้พระสงฆ์ใช้ของสิ่งนี้ในโอกาสใด เพียงแต่พบข้อความปรากฏในคัมภีร์ทางศาสนาหลายแห่ง เช่น หนังสือธรรมบทว่า “ขณะที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนา มีพระอานนท์พุทธอุปัฏฐาก ถวายงานพัดอยู่ด้านหลัง”

พัดยศ หมายถึง พัดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแด่พระสงฆ์ ซึ่งมาพร้อมกับการทรงตั้งสมณศักดิ์ เพื่อเป็นสิ่งบอกชั้นยศที่ได้รับพระราชทานนั้นๆ และเป็นการประกาศเกียรติคุณ เพิ่มขวัญและกำลังใจแก่พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบนั้นด้วย

พัตรอง หมายถึง พัดที่ทำขึ้นเป็นที่ระลึกในงานพิธีต่างๆ รวมถึงงานพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธีทำบุญต่างๆ ของราษฎร ก็รวมเรียกว่าพัตรองด้วยเช่นกัน คำว่าพัตรอง เป็นชื่อเรียกเฉพาะพัดที่สร้างขึ้นเป็นที่ระลึกในงานพิธี

ต่างๆ ดังกล่าวนี้นั้น ส่วนคำว่าตาลปัตร เป็นชื่อรวมเรียกได้ทั้งพัดยศและพัตรอง

แต่เดิมนั้น ตาลปัตรคงมีไซ้ของที่ทำขึ้นมาสำหรับพระสงฆ์โดยเฉพาะ แต่น่าจะเป็นสิ่งของเครื่องใช้ของชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในประเทศแถบเมืองร้อนมาก่อนสมัยพุทธกาลแล้ว พัดที่ไซ้กันนั้น น่าจะมีอยู่ด้วยกันหลายแบบ และทำด้วยวัสดุต่างๆ ตามฐานะของผู้ใช้ คำที่พบในคัมภีร์ทางศาสนาที่กล่าวถึงเรื่องพัดมีอยู่หลายคำ เช่น คำว่า ตาลปัตร วาลวิชนี และจิตรวิชนี

สาเหตุที่พระสงฆ์นำ “ตาลปัตร” มาใช้

บางท่านก็ว่า การใช้ตาลปัตรครั้งแรกนั้น มีไซ้เพื่อบังหน้าเวลาเทศน์ แต่ไซ้เพื่อกันกลิ่นเหม็นของศพ เนื่องจากพระสงฆ์ในสมัยโบราณจะต้องบังสุกุลผ้าห่อศพไปทำจีวร ต่อมาก็เลยกลายเป็นประเพณีของสงฆ์ที่จะถือตาลปัตรไปทำพิธีต่างๆ โดยเฉพาะในพิธีปลงศพ

บางท่านก็ว่าการที่พระถือตาลปัตรในระหว่างการแสดงธรรมเทศนาหรือสวดพระปริตร ก็เพราะพระพุทเจ้าทรงถือตาลปัตรเมื่อเสด็จไปโปรดพระพุทชบิดา คือพระเจ้าสุทโธทนะ พระสงฆ์จึงได้ปฏิบัติตาม

นอกจากนี้ยังมีผู้สันนิษฐานว่า เนื่องจากสภาพจิตใจของผู้ฟังธรรมมีหลายระดับ จึงต้องมีการป้องกันไว้ก่อน ดังเรื่องเล่าที่ว่า **พระสังกัจจายน์** พระสาวกที่สำคัญรูปหนึ่ง ท่านมีรูปร่างมาก ขณะทีแสดงธรรมโปรดอุบาสก อุบาสิกาอยู่นั้น ทำให้สตรีบางคนหลงรักท่านอย่างมาก และด้วยภาวะจิตที่ไม่บริสุทธิ์ของสตรีเหล่านี้ จึงก่อให้เกิดบาปขึ้นเมื่อท่านรู้ด้วยญาณ จึงได้อธิษฐานจิตให้ตัวท่านมีรูปร่างอันใหญ่ กลายเป็นไม่งามอย่างที่เรามองเห็นในปัจจุบัน และเป็นเหตุให้พระสงฆ์

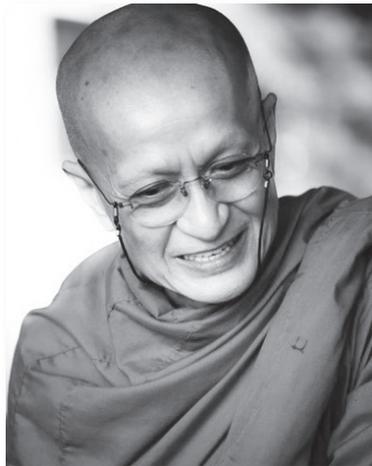
ต้องหาเครื่องกำบังหน้าเวลาเทศน์หรือประกอบพิธี เพราะต้องการให้ผู้ฟังได้ฟังแต่ธรรมจากท่านเท่านั้น มีไซ้มัดแต่มองหน้าหลงรูป

และจากความศรัทธาที่ชมราวาสถือว่า ตาลปัตร เป็นของใช้อย่างหนึ่งของพระสงฆ์ จึงได้เกิดความคิดนำไปถวายพระ ต่อมาใบตาลอาจจะเสื่อมความนิยมเพราะเป็นของพื้นบ้านไม่เหมาะสมจะถวายพระ จึงอาจนำพัดของตนที่ทำด้วยไม้ไผ่สาน หรือขนนกไปถวายให้พระใช้แทนใบตาลได้ จึงทำให้ตาลปัตรมีการเปลี่ยนแปลงมาเรื่อยๆ สุดแต่กำลังศรัทธาที่จะถวาย ซึ่งตาลปัตรนี้ถือว่าเป็นของมงคลอย่างหนึ่งใน ๑๐๘ มงคล ที่ปรากฏในรอยพระพุทชบาทด้วย

โดยทั่วๆ ไป เมื่อพูดถึง ตาลปัตร ในความหมายของพระสงฆ์ จะเรียกว่า “พัตรอง” คือ พัดที่เราเห็นพระใช้กันอยู่ในงานกุศลพิธีทั่วไป มักทำเป็นพัดหน้านาง คือพัดที่มีลักษณะรูปไซ้ คล้ายเค้าหน้าสตรี มีด้ามยาวตรงกลาง ยาวประมาณ ๗๐ เซนติเมตร ส่วนพัดที่มีลักษณะพิเศษที่เรียกว่า “พัตยศ” นั้นเป็นพัดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานแก่พระสงฆ์ พร้อมกับพระราชทานสมณศักดิ์ เพื่อเป็นสิ่งประกาศเกียรติคุณหรือบอกชั้นยศที่พระสงฆ์ที่ได้รับพระราชทานนั้นว่า เป็นชั้น

อะไร คล้ายๆ กับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ข้าราชการหรือประชาชนได้รับ หากสังเกตให้ดีจะพบว่าตาลปัตรหรือพัดยศมีอยู่หลายชนิด แต่ละชนิด มีรูปทรง ความละเอียดประณีต ในการปักลาย ตลอดจนสีสีนังดงามแตกต่างกันออกไป ตามระดับของชั้นยศที่ได้รับพระราชทาน นับเป็นงานประณีตศิลป์อีกแขนงที่ถ่ายทอดฝีมือช่างจากรุ่นสู่รุ่น และไม่เพียงเป็นเครื่องบริวารอย่างหนึ่งของพระสงฆ์ ยังแสดงถึงพระราชศรัทธาในพระพุทธศาสนาของพระมหากษัตริย์ที่สืบทอดมาจวบถึงปัจจุบัน

พระอาจารย์ประสงค์ ปริบูรณ์

โครงการนิทานธรรมะ กลับตาลปัตร
Recycle ตาลปัตรด้วยภาพแห่งธรรม
โดย พระอาจารย์ประสงค์ ปริบูรณ์

พระอาจารย์ประสงค์ ปริบูรณ์ เล่าไว้ว่า พระสงฆ์ส่วนมาก พอบวชไม่นานก็สึก แล้วก็ทิ้งตาลปัตรไว้ แต่ละวัด แต่ละปีจะทิ้งเป็นหมื่นๆ ตาลปัตร เพราะว่าบวชกัน ๗ วัด ๑๕ วัน ก็ลาสิกขา บวชหนึ่งเดือนลาสิกขา บวช ๓ เดือนลาสิกขา ไม่ว่าจะบวชนานขนาดไหน ประเพณีของไทยเรา อายุครบ ๒๐

ก็บวช พอบวชปั๊บ พระก็จะมีตาลปัตร อาจจะเป็นพ่อหรือเป็นใครที่จะถือตาลปัตร แล้วก็ถวายพระใหม่ ท่านเคยเห็นทิ้งไว้ที่วัดๆ หนึ่งเยอะที่สุด เป็นหลายร้อยตาลปัตร ท่านก็ถามเจ้าอาวาสว่าจะทำอย่างไรดี ได้คำตอบว่า อันไหนผูกก็ช่วยเผาๆ ทิ้งให้หน่อย พระอาจารย์ประสงค์ท่านก็เสียดาย ท่านจึงถามว่าขอได้ไหม เจ้าอาวาสท่านยินดียกให้ แต่กำชับว่าอย่าไปทำอะไรเล่นๆ นะ พระอาจารย์ท่านจึงแจ้งความประสงค์ว่าจะเอาไปวาดภาพธรรมะ คิดไว้ว่าต่อไปอาจจะสร้างที่หนึ่งเป็น Spiritual Theater โรงมหรสพทางวิญญาณ แบบสวนโมกข์ ซึ่งคนจะได้ไปทัศนศึกษาธรรมะ ให้เกิดประโยชน์ จากการนำตาลปัตรที่ทิ้งไว้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในงานเผยแผ่ธรรม

พระอาจารย์ประสงค์ ปริบูรณ์ เล่าที่มาของแรงบันดาลใจนี้ว่า ขณะที่ท่านศึกษาธรรมะกับท่านพุทธทาสเมื่อ ๓๐ กว่าปีก่อน ภาพที่ท่านพุทธทาสถือตาลปัตร ปรากฏข้อความว่า “การทำงานคือการประพฤติธรรม” ได้จุดประกายความคิดให้ท่าน จึงดำรินำตาลปัตรที่เหลือมากมายหลังจากพระสึก ซึ่งบางวัดมีมากจนต้องนำไปเผาทิ้ง มา recycle ใช้ประโยชน์ในการเผยแผ่พระธรรม ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิด สร้างสรรค์ปัญญา หรืออย่างที่โบราณจารย์ท่านวางแนวทางไว้ให้ก็ดีไม่น้อย เช่น เวลาพระตั้งพัดสวดพระอภิธรรม เราก็จะมองเห็นตัวหนังสือที่ใบพัดว่า “ไปไม่กลับ หลับไม่ตื่น ฟันไม่มี หนีไม่พ้น” แนวคิดนี้นับว่าสร้างสรรค์มาก น่าชื่นชม น่าจะช่วยกันขยายให้แพร่หลายออกไปให้กว้างขวางทั่วทั้งสังคมไทย

พระอาจารย์ประสงค์ยังหวังว่า อยากให้คุณครูได้มีโอกาสมาศึกษานิทานคติธรรมจะมีทั้งของไทยและของต่างประเทศ หลายๆ เรื่องที่ท่านชอบใจ ก็เอามาให้ศิลปินจิตอาสา วาดขึ้นตาลปัตร ซึ่งแต่ละเรื่องเป็นเรื่องที่น่าสนใจ บางทีก็จะเตรียมไว้ทีละ ๓๐ เรื่อง ๕๐ เรื่อง แล้วถามศิลปินที่ช่วยวาดว่าอ่านแล้วชอบเรื่องไหน ท่านสอนศิลปินว่าเวลามา วาดตาลปัตร ก่อนวาดให้มีความสุข ขณะวาดอยู่ให้มีความสุข วาดเสร็จหรือไม่เสร็จก็ให้มีความสุข ก็คือทั้งก่อน ทั้งขณะทำ แล้วก็ทั้งทำเสร็จแล้ว เพราะฉะนั้นเวลาจะให้ความมีความสุขก็คือให้เขาเลือกเรื่องที่เขาชอบด้วย

อย่างภาพ “หักหอกเป็นดอกไม้”

“ท่านเปรียบสิ่งเลวร้ายคล้ายคมหอก
สิ่งดีบอกว่าเป็นเช่นบุพผา
เมื่อยามเกิดทุกข์ภัยในทุกครา
ให้ถือว่ามันเป็นเช่นมัลลย์

พลิกวิกฤติมองให้เห็นเป็นโอกาส
ผู้ฉลาดหักหอกเป็นดอกไม้
ผู้โง่เขลาซึ่มเศร่าเฝ้าทุกข์ใจ
เห็นดอกไม้หอกชอกซ้ำทรวง”

เพราะฉะนั้นหักหอกเป็นดอกไม้ก็คือเปลี่ยนเรื่องร้ายให้กลายเป็นดี เมื่อมีเรื่องร้ายๆ เข้ามา นึกให้มันดีก็ได้ ตรงนี้ก็แล้วแต่ที่เรา

จะคิดอย่างไร คนฉลาดจะมองปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกลายเป็นโอกาสในการพัฒนาจิต แต่คนโง่จะมองปัญหาทั้งปวงเป็นปัญหา มองอุปสรรคเป็นปัญหา แต่คนฉลาดจะมองอุปสรรคเป็นโอกาส ว่าจะได้พัฒนาจิต พัฒนาปัญญา

ความหมายของโครงการ “นิทานธรรมะกลับตาลปัตร” ท่านอธิบายเป็น ๒ นัยยะ คือ

- **นัยยะที่หนึ่ง (Direct)** ตีความตรงตามตัวอักษร หมายถึง การนำตาลปัตรมา กลับด้าน วาดรูป เล่านิทานชาดกและนิทานธรรมะต่างๆ เพื่อดึงดูดความสนใจในการฟังธรรม และนำตาลปัตรเก่าที่ไม่ใช้แล้วมา เปลี่ยนให้เป็นสื่อธรรมะอันทรงคุณค่า

- **นัยยะที่สอง (Indirect)** หมายถึง เราสามารถเรียนรู้ธรรมะอย่างสนุกสนาน และนำข้อคิดไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ธรรมะไม่ใช่เรื่องน่าเบื่ออย่างที่หลายคนเคยเข้าใจ การสอนธรรมะสามารถทำได้หลายรูปแบบ ปัจจุบันมีทีมศิลปินจิตอาสาจากหลากหลายวิชาชีพ มารวมตัวกันในชื่อ “กลุ่มนิทานธรรมะกลับตาลปัตร” ร่วมวาดภาพนิทานธรรมะ ฝากไว้ในพุทธศาสนาจำนวนมาก (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน www.phraprasong.org)

๐ ธรรมะ กลับตาลปัตร ชัดเกลาจิต
ให้ข้อคิด คติธรรม นำใจสูง
โดยเล่าขาน นิทานธรรม เพื่อชักจูง
ด้วยหมายมุ่ง มอบธรรมะ สะกิดใจ

๐ ถูกหรือผิด ชั่วหรือดี มีเป็นคู่
หลงหรือรู้ รักหรือชัง ยังสงสัย
บาปหรือบุญ คุณหรือโทษ จะใคร่ใคร
“ตาลปัตรใจ” มีสองด้าน อ่านให้เป็น ๐

บทความ :

เติมภูมิคุ้มกัน ให้กายและใจ

พระไพศาล วิสาโล

หลายปีมานี้ที่ประเทศทางตะวันตกเขามี การรณรงค์ให้พ่อแม่พาเด็กไปเล่นดินเล่นทราย หรือไปคลุกฝุ่นบ้าง ที่จริงธรรมชาติของเด็ก ก็ชอบเล่นดินเล่นทรายคลุกฝุ่นอยู่แล้ว แต่พ่อแม่สมัยใหม่กลัวว่าลูกจะติดเชื้อโรค เพราะ ในดินในทรายมันก็มีเชื้อโรค คนในสมัยนี้กลัว เชื้อโรคกันมาก เรียกว่าอนามัยจัด ใครมีลูก ก็ไม่อยากให้ลูกไปเล่นดิน เล่นน้ำคลอง เพราะ กลัวเชื้อโรคมันจะเข้าตัว แต่เดี๋ยวนี้อาพพบว่า ถ้าเจอเชื้อโรคไว้บ้างก็ดี เพราะว่ามันช่วยทำ ให้เกิดภูมิคุ้มกันในร่างกาย ยิ่งถ้าเจอเชื้อโรค มาตั้งแต่เด็ก ก็จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันไปจน ถึงตอนโต

ตอนนี้จึงมีการรณรงค์ให้พ่อแม่ปรับความ คิดใหม่ คือเวลาพาลูกหลานไปเที่ยว เช่น ไป สวนสาธารณะ ก็ให้ปล่อยให้เด็กเขาเล่นดิน คลุกฝุ่น หรือถ้าเด็กอยู่ในบ้าน หากเด็กเขา

อยากจะแตะโน้นแตะนี้ ก็ปล่อยให้เขาแตะ บ้าง ที่พูดนี้หมายถึงเด็กทารกนะ เพราะ ธรรมชาติของเด็กทารกเขาต้องอยากจะแตะ พอแตะแล้วบางทีเขาก็คว้าใส่ปากก็มี ใช้ปาก นี้สำรวจสิ่งต่างๆ เช่น กระดาษบ้าง ผ้าห่ม บ้าง ช้อนบ้าง พ่อแม่รุ่นใหม่ที่อนามัยจัด ก็ มักไม่อยากให้เด็กทำอย่างนั้น เพราะกลัว เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายเด็ก แต่ในที่สุดเขาพบว่า การปล่อยให้ทำอย่างนั้นบ้างกลับเป็นผลดี กับสุขภาพเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเด็กทารก หรือว่า เป็นเด็กเล็กๆ สัก ๓ - ๕ ขวบ ก็ตาม เขา จึงบอกให้สร้างนิสัย ฝึกภูมิคุ้มกันให้เด็ก โดย ปล่อยให้เด็กไปคลุกฝุ่นบ้าง ให้เด็กกล้าที่จะ ยอมเปรอะยอมเปื้อนบ้าง

พ่อแม่ก็ไม่ต้องทำอะไรมาก เวลาพาเด็ก ไปเที่ยวไหน เช่น เที่ยวสวนสาธารณะ เที่ยว ทะเล ก็ปล่อยให้เด็กเขาเล่นสนุกสนานไป

และยังมีผลต่อสภาพอารมณ์ของเราด้วย ไม่ใช่แค่เฉพาะช่วยย่อยอาหาร เขาจึงแนะนำว่าควรกินยาปฏิชีวนะให้น้อยลงหรือว่ากินเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

นอกจากนี้ เขายังแนะนำว่าควรกินของหมักดองด้วย เพราะว่าของหมักดองไม่ใช่เป็นอาหารของเราอย่างเดียว แต่มันเป็นอาหารของพวกเชื้อดีที่อยู่ในท้อง ในกระเพาะ ในลำไส้ของเราด้วย เชื้อดีพวกนี้ พอมันมีอาหารมันก็เติบโตดีขึ้น และทำงานมีประสิทธิภาพขึ้นในการช่วยให้สุขภาพเราดี สมัยนี้เชื้อดีในกระเพาะเรามีน้อยนะ ก็เลยต้องเติมเชื้อเข้าไป เช่น เราต้องกินโยเกิร์ต กินยาจุลท์ (นมเปรี้ยว) พวกนี้ก็คือเชื้อดีที่เราเติมเข้าไปในกระเพาะอาหารของเรา เพื่อช่วยให้มันเติบโตและทำงานดีขึ้น เชื้อบางตัวมันก็ช่วยทำหน้าที่บางอย่างที่ร่างกายเราทำเองไม่ได้ เช่น พวกที่ช่วยย่อยพวกแล็กโทส (lactose) เป็นน้ำตาลโมเลกุลคู่ที่ส่วนใหญ่พบในนม อะไรพวกนี้ ร่างกายเราไม่มีความสามารถย่อยเองได้ ไม่มีน้ำย่อยแล็กโทสนี้มันมาจากนม ถ้าเราดื่มนมเข้าไปแล้ว ไม่มีเชื้อพวกนี้ช่วยย่อย เพื่อให้เกิดสารอาหารที่เป็นประโยชน์แก่ร่างกาย เราก็จะไม่ได้ประโยชน์อะไรจากนมหรือแล็กโทสเลย

นอกจากนี้ สารอาหารในร่างกายบางอย่างที่เราผลิตเองไม่ได้ แล้วก็ไม่สามารถจะได้จากอาหารธรรมดา เราก็กินได้จากแบคทีเรียที่มันทำงานตามปกติของมันนี้แหละ เพราะฉะนั้น สมัยนี้จึงเริ่มมีการเติมเชื้อเข้าไปในร่างกายของเรา เติมหางอาหารบ้าง หรือว่าจากอาหารหมักดอง หรือพวกบีทาเกิน ยาจุลท์บ้าง (นมเปรี้ยว) โยเกิร์ตบ้าง อันนี้คนโบราณเขารู้มานานแล้วนะ เขาจึงกินพวกอาหารพวกนี้เสมอเพื่อเติมเชื้อเข้าไปในร่างกายของเรา

สมัยนี้มันมีความเจ็บป่วยบางอย่าง เรียกว่าเจ็บป่วยเพราะขาดเชื้อ เขาก็แก้ด้วยการเติมเชื้อเข้าไปทางทวารหนัก เพื่อให้มันเข้าไปในลำไส้ใหญ่ ช่วยให้หายป่วยได้นะ เติมหื้อเข้าไปคล้ายๆ เป็นดีท็อกซ์ แต่ว่าแทนที่จะเติมน้ำเข้าไปอย่างเดียวก็ผสมพวกเชื้อเข้าไปด้วย พอเชื้อเข้าไปในทวาร เข้าไปในลำไส้ใหญ่ของเรา มันก็ทำงาน ช่วยทำให้สุขภาพดีขึ้น

นี่ก็เป็นข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับคนที่กลัวเชื้อโรค หรือพวกอนาถาขี้ใจดำ เดียวนี้มีผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทานอนทานี่ เพื่อกำจัดหรือ

เพื่อฆ่าเชื้อโรคตามผิวหนัง ตามมือ ตามเท้า ตามลำตัว หรือว่ากำจัดเชื้อโรคตามโต๊ะ ตามเก้าอี้ หากใช้พอประมาณก็ดีนะ แต่ถ้าใช้มากเกินไปก็มีผลเสียเกิดขึ้นกับร่างกายเรา แม้แต่ใช้กับลูกเรา เขาก็บอกให้ระวังพวกน้ำยาที่ทำความสะอาดมือ บางทีเด็กไปเล่นสนุก เล่นคลุกฝุ่นคลุกทราย ไม่ทันไรก็ล้างน้ำล้างมือ แล้วก็เอาน้ำยาเช็ดมืออีก น้ำยาพวกนี้มันทำให้เชื้อที่ควรจะเข้าสู่ร่างกายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน เชื้อโรคก็จะถูกฆ่าถูกทำลายไปด้วย ทั้งเสียเงินด้วยเพื่อซื้อยาหรือครีมฆ่าเชื้อมาใช้ แล้วก็แถมยังเป็นโทษกับร่างกายของเราในระยะยาวอีกด้วย นี่ก็เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากที่คนเรานามาจัดกันมานาน

ความจริงแล้ว ก่อนที่คนเราจะอนามัยจัดขนาดนั้นนะ สมัยก่อนซัก ๓๐๐ - ๔๐๐ ปีนี้ มันตรงข้าม สมัยนั้นมีความเชื่อในหมู่คนฝรั่งว่า การอาบน้ำนี่ไม่ดี อาบน้ำแล้วจะทำให้เป็นโรคง่าย เพราะว่าทำให้ฝุ่นที่อุดอยู่ตามผิวหนังมันหลุดไป พอหลุดไปแล้วเชื้อโรคจะเข้าทางรูขุมขน เช่น พวกกาฬโรค ซึ่งฝรั่งกลัวมาก ตายกันเป็นเบือเลย ประมาณ ๑ ใน ๓ ของทวีป ก็เลยมีความเชื่อว่าอย่าอาบน้ำบ่อย กษัตริย์ที่มีชื่อเสียง อย่างเช่น พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ หรือ พระราชินีอาลิซาเบธ

ของอังกฤษ ทั้งชีวิตนี้ คงอาบน้ำไม่เกิน ๑๐ ครั้ง เรียกว่าใส่เสื้อเลยโดยไม่ต้องอาบน้ำ แค่เอาผ้าเช็ดตัว ไม่ใช่ชุบน้ำด้วยนะ แล้วถ้ามีกลิ่นเหม็นเขาแก้ปัญหาอย่างไร เขาก็ใช้น้ำหอมไล่ละ น้ำหอมจึงมีต้นกำเนิดมาจากพวกฝรั่ง เพราะว่าเขามีค่านิยมไม่อาบน้ำกัน มันจึงส่งกลิ่น ก็ต้องมาดับกลิ่นด้วยน้ำหอม

ที่นี้โลกมันก็สวิงกลับนะ พอจากเดิมที่สกปรกมาก ก็กลายเป็นสะอาดมาก สะอาดจนเกินไป ความสะอาดนี้ก็มีประโยชน์นะ แต่สะอาดมากเกินไปก็ไม่ดี ถ้าไปยึดติดมากๆ ก็ถือว่าเป็นโทษ เหมือนหญ้าคา หญ้าคาจับไว้ไม่ดีก็บาดมือ ที่นี้เขาจึงให้สะอาดบ้าง แต่อย่าสะอาดมากเกินไป ให้เจอฝุ่นบ้าง เจอเชื้อโรคบ้าง เชื้อโรคมันก็มีประโยชน์ต่อร่างกายเหมือนกัน

ความทุกข์ก็เหมือนกันนะ เราเจอความทุกข์ไว้บ้างก็ดี มีลูกมีหลาน อย่าตามใจพะเน้าพะนอให้เด็กสบายมากเกินไป ปล่อยให้เขาเจอความยากลำบากบ้าง ความทุกข์ ความยากลำบากนี้แหละ มันจะไปสร้างภูมิคุ้มกันในใจเด็ก ให้เด็กนี้เป็นทุกข์น้อยลง พอเจอ

ความยากลำบากแล้ว ต่อไปเด็กก็ไม่ทุกข์
ง่าย ๆ เด็กมีความสุขได้ง่ายขึ้น ต้องฝึก ต้อง
ปล่อยให้เด็กเจอความผิดหวังบ้าง เด็กจะได้มี
ภูมิคุ้มกันความผิดหวัง เวลาผิดหวังเรื่องแฟน
ก็จะได้ไม่เป็นเสียใจเป็นบ้าเป็นหลัง ไม่คลุ้มคลั่ง
เสียสติ เด็กหลายคน ชีวิตเขาราบรื่นตลอด
ประสบความสำเร็จมาตลอด อยากได้อะไรก็ได้
หวังอะไรก็สมหวัง ทั้งของเล่น เครื่องอำนวยความสะดวก
ความสุขมากมายเพียบพร้อม แถมเรียนเก่ง

อีกด้วย เด็กจึงไม่เคยรู้จักความผิดหวัง พอ
แฟนทิ้งหรือพ่อแม่กีดกันไม่ให้คบกับผู้หญิง
ไม่ให้คบกับแฟน หรือว่าพอกหักเมื่อไหร่
ก็คลุ้มคลั่ง บางคนฆ่าตัวตายก็มี หรือไม่ก็ไป
ฆ่าคนอื่นตาย ไปฆ่าแฟนบ้าง ไปฆ่าพ่อแม่
ของผู้หญิงที่กีดกันความรักบ้าง สาเหตุ
เพราะเขาไม่มีภูมิคุ้มกันความผิดหวัง ฉะนั้น
มีภูมิคุ้มกันความทุกข์และความผิดหวังไว้
บ้างก็ดีนะ หัดไว้ ให้เจอทุกข์ตั้งแต่เด็ก อย่า
ให้เด็กเขาได้ทุกอย่างที่เขาต้องการ โดยเฉพาะ
ในเรื่องที่ไม่สมควร เรื่องที่มันเร็วเกินไป ดัง
นั้น ความผิดหวังจึงมีประโยชน์ มีประโยชน์
ทั้งสำหรับเด็กและกับผู้ใหญ่ด้วยเหมือนกัน

ที่มา : ธรรมะสั้นๆ ก่อนอาหารเช้า โดย
พระไพศาล วิสาโล ๒๘ กันยายน ๒๕๕๙

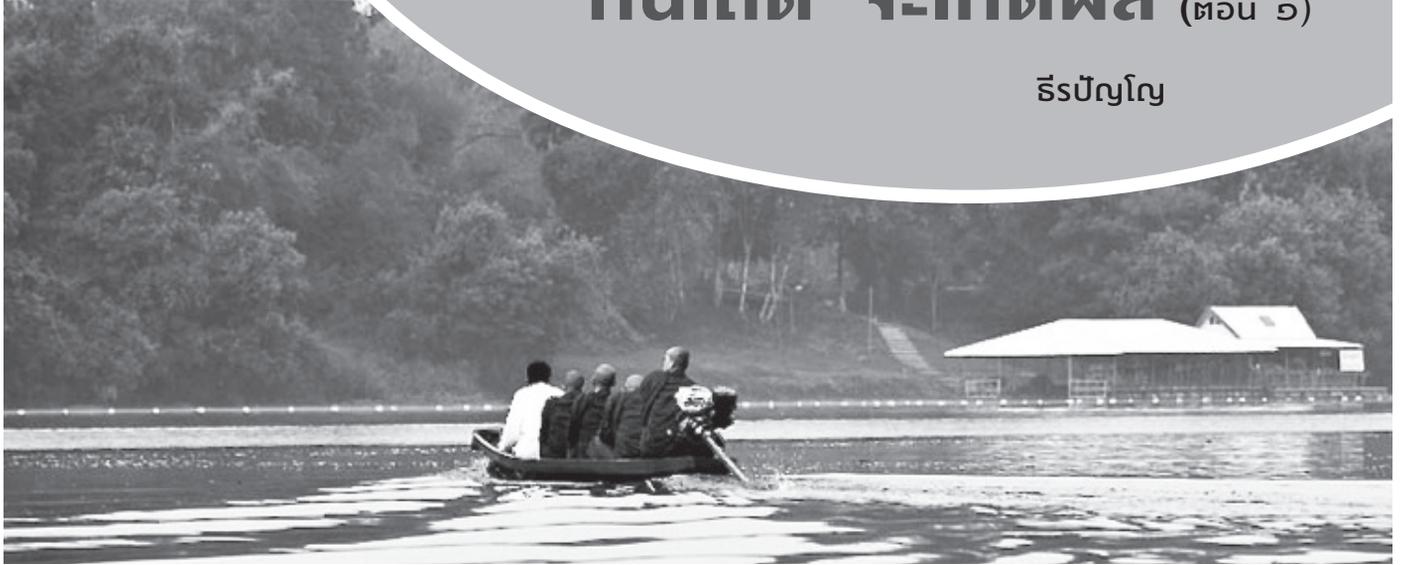

สาระสสส :

ออกจากกาม

กันเกิด จะเกิดผล (ตอน ๑)

ธีรปัญญา

ทางวัดป่าแถบอีสาน ช่วงวันพระ วันอุโบสถ จะมีญาติโยมอุบาสก อุบาสิกาที่มาถือศีล ฟังธรรม ปฏิบัติกรรมฐานไปพร้อมๆ กันกับพระเป็นจำนวนมาก พระเราจะเรียกพ่อใหญ่ แม่ใหญ่เหล่านี้ว่า “พ่อออก แม่ออก” ซึ่งหมายถึง การออกจากเรือน ออกจากกาม วัตถุ มากิน มานอน มารักษาศีลแปดกันอยู่ที่วัด เดี่ยวนี้ในเมืองก็มีความนิยมในการปฏิบัติธรรมกันมากขึ้น บางทีก็มาเป็นหมู่คณะ หรือมาทั้งโรงเรียนก็มี (ไม่รู้ว่าจะถูกเกณฑ์มาหรือสมัครใจมา) มักจะเรียกกันว่าพวกโยคี ซึ่งหมายถึงผู้ประกอบความเพียร (ปโยคะ) แต่ไม่ทราบว่าเป็นโทษของกามกันบ้างไหม

ผู้เขียนคิดว่าการใช้ศัพท์แบบไทยๆ ของเราว่า พ่อออก แม่ออก ก็เรียบง่าย กระชับ สื่อความหมายที่ดี (อาจจะเพิ่มศัพท์ว่า หนุออก ในกรณีของน้องเด็กๆ) และการออกจากกามนั้น ก็ควรจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องโทษของกามเป็นพื้น ถ้าไม่เช่นนั้นแล้วการปฏิบัติ มักจะไม่ค่อยได้ผล การตั้งเข็มไว้ผิด ปฏิบัติไปปฏิบัติไป อาจจะเต็มไปด้วยกาม แทนที่จะละ (วัตถุกาม) สละ (กิเลสกาม) และเป็นอิสระจากกาม (ทั้งหมด) ได้ในที่สุด

โยมแม่ใส่บาตรพระลูกชาย

กาม แปลว่า ความใคร่, ความอยาก, ความปรารถนา, สิ่งที่น่าปรารถนา น่าใคร่

กามมี ๒ คือ

๑. กิเลสกาม* กิเลสที่ทำให้ใคร่

๒. วัตถุกาม** วัตถุอันน่าใคร่ ได้แก่ กามคุณ ๕

ยังมีการเข้าใจผิดเรื่อง กามคุณ กันอยู่ มาก เรามักจะได้ยินคำๆ นี้บ่อยๆ เลยอาจ จะคิดไปได้ว่ากามก็มีคุณเหมือนกันนะ แต่คำ ว่า “คุณ” ใน “กามคุณ” นี้ มิได้หมายถึง คุณงามความดี แต่คุณในกามคุณนี้หมายถึง ส่วนหรือกอง คือ กามมี ๕ ส่วน คือ มีรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (สัมผัสทางกาย) ที่น่าใคร่ น่าปรารถนา หรือก็คือ วัตถุกาม ที่มากระตุ้นประสาทสัมผัสทั้งห้านั่นเอง

ดังนั้นกามจึงไม่ได้มีคุณอะไร แต่มันมี อัสสาหะ คือ ความยินดี ความพึงพอใจ รสอร่อย เรียกว่า กามัสสาหะ อัสสาหะนี้ เป็นเหตุทำให้คนที่แสวงหามัน จนต้องทำ ผิดศีลมามากต่อมาก สังคมที่เปียดเปียน เช่น ฆ่ากัน เอาไรด์เอาเปรียบกัน ก็เพราะ แก่งแย่งกามวัตถุกันนี้แหละ

นอกจากนั้น กามยังมีลักษณะที่ภาษา อังกฤษใช้คำว่า diminishing return คือได้ เท่าเดิมจะไม่สุขเท่าเดิม แต่จะสุขลดลง จึง ต้องเพิ่มปริมาณการเสพ หรือเปลี่ยนไปเสพ

สิ่งที่หยาบและรุนแรงมากยิ่งขึ้น เป็นเหตุ ให้พวกดารา วัลย์รุ่น ลูกคนรวยๆ ทั้งหลาย ถ้ำหลงเข้าไปเพลิดเพลินในกามแล้ว ก็มักไป ลงเอยที่การเสพติดทางเพศ สำส่อน หรือ ติดยากันให้เห็นเป็นข่าวกันอยู่เสมอๆ กาม อาจให้สุขเวทนาบ้างก็จริง แต่ทุกขโทษของ มันนั้นมีมากกว่า อย่างเทียบกันไม่ได้ มีคำ ที่ท่านว่า :

อัปปีสสาทา กามา วุตตา ณะคะวะตา
พะหุทุกขา พะหุปายาสา อาทีนะโว เอตถะ
ภียโย

กามทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า มีความยินดีน้อย มีทุกข์มาก

มีความคับแค้นมาก โทษในกามทั้งหลาย นี้มากยิ่งขึ้น

พระพุทธร่องค์ยังทรงเปรียบเทียบกามไว้ เหมือนกับอะไรบ้าง ลองมาดูกัน :

อัญญิกังกะลูปะมา กามา วุตตา ณะคะ-
วะตา พะหุทุกขา พะหุปายาสา อาทีนะโว
เอตถะ ภียโย***

มังสะเปสุปะมา ... ตินุกกุปะมา ...
อังการะกาสุปะมา ... สุปินะกุปะมา ...
ยาจิตะกุปะมา ... รุกขะณะกุปะมา ...
อะสิสุณูปะมา ... สัตติสุณูปะมา ...

* กิเลสกาม โดยอรรถ ได้แก่ ฉันทราคะ

** วัตถุกาม ได้แก่ วัฏฏะที่เป็นไปในภุมิ ๓

*** สัปปากม วรคที่ ๗ ลิกขาบทที่ ๘ เรื่องพระอริฏฐะ มิจฉาทิฏฐิ

พระไตรปิฎกภาษาไทย วินัย. เล่ม ๒ มหาวิภังค์ ทุตติภาค ข้อ ๖๖๒ หน้า ๕๕๗

สัพพะสิริฐปะมา กามา วุตตา ณะคะวะตา
พะหุททุกขา พะหุปายาสา อาทีนะโว เอตถะ
ภียโยติ ฯ

กามทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า
เปรียบเหมือนโครงกระดูก มีทุกข์มาก มีความ
คับแค้นมาก โทษในกามทั้งหลายนี้มาก
ยิ่งนัก

กามทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า
เปรียบเหมือนชิ้นเนื้อ ...

กามทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า
เปรียบเหมือนคบเพลิงหย้า ...

กามทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า
เปรียบเหมือนหลุมถ่านเพลิง ...

กามทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า
เปรียบเหมือนความฝัน ...

กามทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า
เปรียบเหมือนของยืมมา ...

กามทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า
เปรียบเหมือนผลไม้ค้ำตัน ...

กามทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า
เปรียบเหมือนเชียงสับเนื้อ ...

กามทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า
เปรียบเหมือนหอกหลาว ...

กามทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า
เปรียบเหมือนห้วง มีทุกข์มาก มีความคับ
แค้นมาก โทษในกามทั้งหลายนี้มากยิ่งนัก

กามอุปมา ๗ ข้อ*

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระพุทธพจน์นี้ว่า

(๑) “ดูก่อนคฤหบดี เหมือนอย่างว่า
สุนัขอันความเพ็ญเพราะความหิวเบียดเบียน
แล้ว พึ่งเข้าไปยืนอยู่ใกล้เชิงของนายโคฆาต
นายโคฆาตหรือลูกมือของนายโคฆาตผู้ฉลาด
พึงโยนโครงกระดูกที่เช็ดชำระและออกจน
หมดเนื้อแล้วเปื้อนแต่เลือดไปยังสุนัข ฉนั้นใด
ดูก่อนคฤหบดี ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็น
ไฉน? สุนัขนั้นแหะโครงกระดูกที่เช็ดชำระและ
ออกจนหมดเนื้อ เปื้อนแต่เลือด จะพึงบำบัด
ความเพ็ญเพราะความหิวได้บ้างหรือ?”

“ไม่ได้เลยพระเจ้าข้า ข้อนั้นเพราะเหตุ
ไร? เพราะเป็นโครงกระดูกที่เช็ดชำระและ
ออกจนหมดเนื้อเปื้อนแต่เลือด และสุนัขนั้น
พึงมีแต่ส่วนแห่งความเหน็ดเหนื่อยคับแค้น
เท่านั้น.”

“ดูก่อนคฤหบดี อริยสาวกก็ฉนั้น
เหมือนกันแล ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า
พระผู้มีพระภาคตรัสว่ากามทั้งหลายเปรียบ
ด้วยโครงกระดูก มีทุกข์มาก มีความคับแค้น
มาก ในกามนี้มีโทษมาก ครั้นเห็นโทษแห่ง
กามนี้ตามความเป็นจริงด้วยปัญญาอันชอบ

* โปตถิยสูตร พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๑๓ สุตตันต. เล่ม ๕ มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์
ข้อ ๔๗ หน้า ๓๖

อย่างนี้แล้ว ย่อมเว้นขาดซึ่งอุเบกขาที่มีความเป็นต่างๆ อาศัยความเป็นต่างๆ แล้วเจริญอุเบกขาที่มีความเป็นอารมณ์เดียว อาศัยความเป็นอารมณ์เดียว อันเป็นที่ดับความถือมั่นโลกามิสโดยประการทั้งปวง หาส่วนเหลือมิได้.

(๒) “ดูก่อนคฤหบดี เหมือนอย่างว่า แร้ง, นกกระสา, หรือเหยี่ยวก็ตาม กัดคาบเอาชิ้นเนื้อนั้น แม้แร้งทั้งหลาย แม้นกกระสาทั้งหลาย แม้เหยี่ยวทั้งหลาย ก็พากันบินติดตามยื้อแย่งเอาชิ้นเนื้อนั้นนั้น. ดูก่อนคฤหบดี ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน? ถ้าแร้ง นกกระสา หรือเหยี่ยวนั้น ไม่สละชิ้นเนื้อนั้นทันทีที่เดียว มันต้องตาย หรือต้องถึงทุกข์ปางตาย เพราะเหตุที่ไม่สละชิ้นเนื้อนั้น?”

“อย่างนั้น พระเจ้าข้า.”

“ดูก่อนคฤหบดี อริยสาวกก็ฉันทันนั้นเหมือนกันแล ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า **กามทั้งหลายเปรียบด้วยชิ้นเนื้อ มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ในกามนี้มีโทษมาก** ครั้นเห็นโทษแห่งกามนี้ตามความเป็นจริงด้วยปัญญาอันชอบอย่างนี้แล้ว ย่อมเว้นขาดซึ่งอุเบกขาที่มีความเป็นต่างๆ อาศัยความเป็นต่างๆ แล้วเจริญอุเบกขาที่มีความเป็นอารมณ์เดียว อาศัยความเป็นอารมณ์เดียว อันเป็นที่ดับความถือมั่นโลกามิสโดยประการทั้งปวง หาส่วนเหลือมิได้.

(๓) “ดูก่อนคฤหบดี เหมือนอย่างว่า บุรุษถือคบเพลิงหย้าอันไฟติดทั่วแล้วเดินทวนลม. ถ้าบุรุษนั้นไม่สละคบเพลิงหย้าอันไฟติดทั่วแล้วนั้นทันทีที่เดียว คบเพลิงหย้าอันไฟติดทั่วแล้วนั้นพึงไหม้มีอโหม้แขน หรือพึงไหม้อวัยวะอื่นๆ ของเขาเขาต้องตาย หรือ

ต้องถึงทุกข์ปางตาย เพราะเหตุที่ไม่สละคบเพลิงหย้านั้น”

“อย่างนั้น พระเจ้าข้า.”

“ดูก่อนคฤหบดี อริยสาวกก็ฉันทันนั้นเหมือนกันแล ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า **กามทั้งหลายเปรียบด้วยคบเพลิงหย้า มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ในกามนี้มีโทษมาก** ครั้นเห็นโทษแห่งกามนี้ตามความเป็นจริงด้วยปัญญาอันชอบอย่างนี้แล้ว ย่อมเว้นขาดซึ่งอุเบกขาที่มีความเป็นต่างๆ อาศัยความเป็นต่างๆ แล้วเจริญอุเบกขาที่มีความเป็นอารมณ์เดียว อาศัยความเป็นอารมณ์เดียว อันเป็นที่ดับความถือมั่นโลกามิสโดยประการทั้งปวง หาส่วนเหลือมิได้.

(๔) “ดูก่อนคฤหบดี เหมือนอย่างว่า หลุมถ่านเพลิงลึกกว่าหัวบุรุษ เต็มด้วยถ่านเพลิงที่ปราศจากเปลว ปราศจากควัน ครั้นนั้น บุรุษอยากมีชีวิตอยู่ ไม่อยากตาย รักสุขเกลียดทุกข์ พึงเดินมา บุรุษผู้มีกำลังสองคน จับแขนทั้งสองของบุรุษนั้น ลากไปสู่หลุมถ่านเพลิง.

ดูก่อนคฤหบดี ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน? บุรุษนั้นจะพึงยังกายนั้นนั้นแลให้เร้าร้อนแม้ด้วยประการฉะนี้บ้างหรือหนอ?”

“อย่างนั้นพระเจ้าข้า

ข้อนั้นเพราะเหตุอะไร ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เพราะบุรุษนั้นรู้ว่าถ้าเราจักตกหลุมถ่านเพลิง เราย่อมตาย หรือย่อมถึงทุกข์ปางตาย เพราะเหตุที่ตกหลุมถ่านเพลิงนั้น.”

“ดูก่อนคฤหบดี อริยสาวกก็ฉันทันนั้นเหมือนกันแล ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า พระ-

ผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า **กามทั้งหลายเปรียบด้วยหลุมถ่านเพลิง มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ในกามนี้มีโทษมาก** ครั้นเห็นโทษแห่งกามนี้ตามความเป็นจริงด้วยปัญญาอันชอบอย่างนี้แล้ว ย่อมเว้นขาดซึ่งอุเบกขาที่มีความเป็นต่างๆ อาศัยความเป็นต่างๆ แล้วเจริญอุเบกขาที่มีความเป็นอารมณ์เดียว อาศัยความเป็นอารมณ์เดียว อันเป็นที่ดับความถือมั่นโลกามิสโดยประการทั้งปวง หาส่วนเหลือมิได้.

(๕) “ดูก่อนคฤหบดี เหมือนอย่างว่า บุรุษฝันเห็นสวนที่นำรื่นรมย์ ป่าที่นำรื่นรมย์ ภูมิประเทศที่นำรื่นรมย์ สระโบกขรณีที่นำรื่นรมย์ เขาตื้นเขินไม่เห็นอะไรๆ เลย.”

“ดูก่อนคฤหบดี อริยสาวกก็ฉนั้นเหมือนกันแล ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า**กามทั้งหลายเปรียบด้วยความฝัน มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ในกามนี้มีโทษมาก** ครั้นเห็นโทษแห่งกามนี้ตามความเป็นจริงด้วยปัญญาอันชอบอย่างนี้แล้ว ย่อมเว้นขาดซึ่งอุเบกขาที่มีความเป็นต่างๆ อาศัยความเป็นต่างๆ แล้วเจริญอุเบกขาที่มีความเป็นอารมณ์เดียว อาศัยความเป็นอารมณ์เดียว อันเป็นที่ดับความถือมั่นโลกามิสโดยประการทั้งปวง หาส่วนเหลือมิได้.

เป็นอารมณ์เดียว อันเป็นที่ดับความถือมั่นโลกามิสโดยประการทั้งปวง หาส่วนเหลือมิได้.

(๖) “ดูก่อนคฤหบดี เหมือนอย่างว่า บุรุษขอยืมกุนทลแก้วมณีอันประเสริฐซึ่งเป็นของที่ยืมมา ยกขึ้นสู่อาน เขาเอากุนทลแก้วมณีอันประเสริฐวางไว้ข้างหน้า แวดล้อมด้วยของที่ยืมมาทั้งหลายเดินทางไปร้านตลาด เห็นเขานั่นพึงกล่าวอย่างนี้ว่า ‘ท่านผู้เจริญคนมีโภคะหนอ ได้ยืมว่าคนมีโภคะทั้งหลาย ย่อมบริโภคโภคะทั้งหลายอย่างนี้’ พวกเจ้าของเห็นของของตน ตรงที่ใดๆ พึงนำของของตนไปจากบุรุษนั้น ตรงที่นั่นๆ นั่นเอง.

ดูก่อนคฤหบดี ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน? บุรุษนั้นจะไม่เป็นอย่างอื่นไปหรือหนอ” “ไม่อย่างนั้นเลย พระเจ้าข้า ข้อนั้นเพราะเหตุอะไร เพราะเจ้าของทั้งหลายนำของของเขาไปเสีย พระเจ้าข้า.”

“ดูก่อนคฤหบดี อริยสาวกก็ฉนั้นเหมือนกันแล ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า**กามทั้งหลายเปรียบด้วยของที่ยืมมา มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ในกามนี้มีโทษมาก** ครั้นเห็นโทษแห่งกามนี้ตามความเป็นจริงด้วยปัญญาอันชอบอย่างนี้แล้ว ย่อมเว้นขาดซึ่งอุเบกขาที่มีความเป็นต่างๆ อาศัยความเป็นต่างๆ แล้วเจริญอุเบกขาที่มีความเป็นอารมณ์เดียว อาศัยความเป็นอารมณ์เดียว อันเป็นที่ดับความถือมั่นโลกามิสโดยประการทั้งปวง หาส่วนเหลือมิได้.

(๗) “ดูก่อนคฤหบดี เหมือนอย่างว่า ไพรสมณฑิไล้กล้วยบ้านหรือนิคม. ในไพรสมณฑินั้นมีต้นไม้มีผลตกและกำลังออกผล และไม่มีผลใดๆ ของต้นไม้เหล่านั้นหล่นลงบนพื้นดิน

ครั้งนั้น บุรุษผู้มีความต้องการผลไม้ แสงหาผลไม้ เทียวแสวงหาผลไม้อยู่ พึงมา เขาหยั่งลงสู่ไพรสนธ์นั้น พึงเห็นต้นไม้ที่มีผลดกและกำลังออกผล เขาคิดอย่างนี้ว่า ‘ต้นไม้ที่ใหญ่มีผลดกและกำลังออกผล ไม่มีผลใดๆ หล่นลงบนพื้นดิน ก็เราป็นต้นไม้เป็น อย่างกระนั้นเลย เราพึงป็นต้นไม้นี้ เคี้ยวกินให้อิ่ม และใส่ให้เต็มชายพกดังนี้ เขาขึ้นต้นไม้ นั้น เคี้ยวกินจนอิ่ม และใส่เต็มชายพก ครั้งนั้น บุรุษคนที่สองผู้มีความต้องการผลไม้ แสงหาผลไม้ เทียวแสวงหาผลไม้อยู่ พึงถือเอาจอบอันคมมา บุรุษนั้นหยั่งลงสู่ไพรสนธ์นั้น พึงเห็นต้นไม้ที่มีผลดกและกำลังออกผล เขาคิดอย่างนี้ว่า ‘ต้นไม้นี้แลมีผลดกและกำลังออกผล และไม่มีผลใดๆ หล่นลงบนพื้นดิน ก็เราป็นต้นไม้ไม่เป็น แต่ตัดต้นไม้เป็น อย่างกระนั้นเลย เราพึงตัดโคนต้นไม้นี้ เคี้ยวกินให้อิ่ม และใส่ให้เต็มชายพกดังนี้ เขาตัดโคนต้นไม้ นั้น’

“ดูก่อนคุณหบดี ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน? บุรุษคนที่ขึ้นต้นไม้ นั้นก่อน ถ้าเขาไม่รีบลงทันที ต้นไม้ นั้นพึงล้มลง ทำลายมือเท้าหรืออวัยวะอื่นๆ ของเขาเสีย เขาต้องตาย หรือต้องทุกข์ปางตาย เพราะเหตุที่ถูกต้นไม้ทำลายนั้น.”

“อย่างนั้น พระเจ้าข้า.”

“ดูก่อนคุณหบดี อริยสาวกก็ฉันทันเหมือนกันแล ย่อมพิจารณาเห็นดั่งนี้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า **กามทั้งหลายเปรียบด้วยต้นไม้มีผลดก มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ในกามนี้มีโทษมาก** ครั้นเห็นโทษแห่งกามนี้ ตามความเป็นจริงด้วยปัญญาอันชอบอย่างนี้แล้ว ย่อมเว้นขาดซึ่งอุเบกขาที่มีความเป็นต่างๆ อาศัยความเป็นต่างๆ แล้วเจริญอุเบกขา

ที่มีความเป็นอารมณ์เดียว อาศัยความเป็นอารมณ์เดียว อันเป็นที่ดับความถือมั่นโลกามิส โดยประการทั้งปวง หาส่วนเหลือมิได้.

อรรถกถาท่านขยายความให้ว่า :

กามทั้งหลายเปรียบเหมือนโครงกระดุก เพราะให้ความยินดีเล็กน้อย

กามทั้งหลายเปรียบเหมือนขึ้นเนื้อ เพราะเป็นของทั่วไปแก่คนส่วนมาก

กามทั้งหลายเปรียบเหมือนคบเพลิงหญ้า เพราะไหม้ลุกลาม

กามทั้งหลายเปรียบเหมือนหลุมถ่านเพลิง เพราะมีความร้อนมาก

กามทั้งหลายเปรียบเหมือนความฝัน เพราะปรากฏชั่วเวลาอันสั้น

กามทั้งหลายเปรียบเหมือนของที่ยืมมา เพราะเป็นของครอบครองชั่วคราวตามกำหนด

กามทั้งหลายเปรียบเหมือนผลไม้คาตัน เพราะเป็นเหตุให้หักและให้ล้ม

กามทั้งหลายเปรียบเหมือนเสียงสับเนื้อ เพราะเป็นเครื่องรองรับการตัดฟัน

กามทั้งหลายเปรียบเหมือนหอกหลาว เพราะเป็นเครื่องตีแทง

กามทั้งหลายเปรียบเหมือนหัวงู เพราะเป็นสิ่งมีภัย

กามทั้งหลายเปรียบเหมือนกองไฟ เพราะเผาผลาญ

จะเห็นได้ว่า การเกี่ยวข้องกับวัตถุกาม ทำให้จิตเศร้าหมอง เพราะกามมีโทษ มิได้มีคุณใดๆ เลย กามทั้งหลายเหมือนร่างกระดุก เพราะไม่มีใครอึดได้จริงๆ เหมือนสุนัขแทะ

กระดุกเปื้อนเลือด ทะเททั้งวันก็ไม่ได้อะไร นอกจากน้ำลายตัวเอง และเหน็ดเหนื่อย,

กามเหมือนขึ้นเนื้อ วัตถุที่น่าปรารถนา นั้นใครเล่าจะไม่ต้องการ เมื่อของมีน้อย แต่ คนต้องการมีมาก ก็ต้องแย่งชิงกัน ท่าน เปรียบเหมือนเยี่ยวโอบเนื่อมา ก็จะถูกเหยี่ยว ตัวอื่นเข้ามาจิกตีแย่งชิง ตัวไหนคาบได้ก็จะ ถูกจิกตีจนกว่าจะปล่อย เป็นที่ตั้งของสงคราม สำหรับคนก็เป็นศึกชิงแผ่นดิน ชิงสาวงาม ชิงกามวัตถุ ก็เพราะมุ่งที่จะเสพความสุข ทางประสาทสัมผัสกันมิใช่หรือ จึงเป็นเหตุให้ ทำทุจริตมากมาย

กามชวนให้หลงไหล ติดข้อง ออกจาก กามเหมือนปลาออกจากน้ำ แม้อยู่บนบกได้ ก็ดิ้นรนที่จะกลับไปหากามอีก, กามเหมือน หลุมถ่านเพลิง แสวงหาความเดือดร้อน อาชีพ ที่ร่ำรวยเกี่ยวกับการทุศีลทางกามวัตถุก็มี ไม่น้อย เพราะคนส่วนใหญ่หลงไหลในกาม,

กามเหมือนคบเพลิง เมื่อคนเดินถือ ทวนลมย่อมตามไหม้ ยิ่งถือนานยิ่งไหม้นาน ควรที่จะรีบปล่อยเสียก่อน,

กามเหมือนความฝัน ตอนเป็นอยู่ก็ดู เป็นจริงเป็นจัง ตื่นขึ้นมาไม่มีอะไร ได้แค่เคย

เป็น มีคำกล่าวไว้ว่า “สิ่งที่แยกจากไม่มีคือ เคยมี” กามจึงเปรียบเป็นของขอยืม ชั่วคราว ยืมต่อๆ กันมา เป็นสมบัติ พลัดกันชม สุดท้าย ก็ไม่มีใครเป็นเจ้าของได้จริง,

กามเหมือนผลไม้ดกบนต้นไม้ คนที่ ฉลาด แสวงหากาม (ผลไม้) เก่งในระบบ โครงสร้างทางสังคม (ต้นไม้) ที่มีอยู่ เพลิดเพลิน กับทรัพย์สมบัติ แต่ไม่รู้จักระบายโภคทรัพย์ ให้คนที่ด้อยโอกาสคนอื่นๆ ในสังคมด้วย สุดท้ายคนที่เห็นช่องว่างของความมั่งมีทาง ขึ้นทุกวัน ก็อยากมีมั่ง จึงหักโค่นทำลายระบอบ ระบบเก่าลง เพื่อจะเก็บผลประโยชน์เข้าตัว บ้าง แต่พอตัวเองมั่งมี มีอำนาจก็หลงติด หวงแหนไว้กับพรรคพวกตน สุดท้ายก็กลับ เข้าไปสู่วงเวียนเดิมๆ ดังตัวอย่างการปฏิวัติ ครั้งแล้วครั้งเล่าในโลกที่เห็นกันอยู่เสมอๆ สมดังคำที่ว่า ทุกข์ของคฤหัสถ์คือการแย่งชิง กามกันนั่นเอง เมื่อระบอบเก่าล้มลงใครลง ต้นไม้ไม่ทันก็เจ็บตัว หรือสิ้นชีวิตลงสังเวกาม เป็นอันมาก,

กามเหมือนเชียงสับเนื้อ เพราะต้อง กระทบกระแทงกันอยู่เสมอ ชีวิตคู่ของหลายๆ คนคงเป็นเรื่องพิสุจน์เรื่องนี้ได้อย่างดี ถ้าใคร

หวังความสุขจากชีวิตคู่ควรจะคิดให้ดี ความรักกับความสุขมันคนละเรื่องกัน อย่าเชื่อหนังละครให้มากนัก มายาคติ ของ happy ending ว่า “แล้วพระเอกนางเอกก็แต่งงานอยู่กินกันอย่างมีความสุขตลอดไป” มันมีในชีวิตจริงไหม? ดูที่ชีวิตคู่ของดารานักแสดงเหล่านี้ที่เป็นอยู่จริง ๆ ก็จะได้ตาสว่าง,

กามเหมือนหอกหลาว เพราะเป็นเครื่องทิ่มแทง ทำใจให้วุ่นวายตลอดเวลา,

กามเปรียบเหมือนห้วง เพราะเป็นสิ่งที่มียกหยักให้ไกลดีกว่า,

กามเปรียบเหมือนกองไฟ เพราะเผาผลาญคนอยู่ใกล้ให้วอดวาย

ดังนั้น ผู้ที่ต้องการผล (ไม่ว่าจะเป็นผลความสงบในจิตใจ หรือ มรรคผล นิพพาน) ควรต้องหลีกเลี่ยงจากกามให้ห่างที่สุด การบำเพ็ญเนกขัมมะบารมี นั้นท่านเปรียบเหมือนหาทางออกจากคุก กามในอริยวินัยนี้ก็คือคุกนี้เอง ในเรื่องนี้มีพระพุทธพจน์ว่า :

*ดูกรวาเสฏฐะ เปรียบเหมือนแม่น้ำอจิรวดี น้ำเต็มเปี่ยมเสมอฝั่ง กาดื่มน้ำได้

ครั้งนั้น บรูษผู้ต้องการฝั่ง แสงหาฝั่งไปยังฝั่ง ประสงค์จะข้ามฝั่งไป เขามัดแขนไว้หลัง อย่างแน่น ด้วยเชือกอย่างเหนียวที่

ริมฝั่งนี้ ดูกรวาเสฏฐะ ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน

บรูษนั้นฟังไปสูฝั่งโน้นจากฝั่งนี้แห่งแม่น้ำอจิรวดีได้แลหรือ?

ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ไม่ได้ พระเจ้าข้า.

ดูกรวาเสฏฐะ ฉะนั้นเหมือนกัน กามคุณ ๕ เหล่านี้ ในวินัยของพระอริยเจ้า เรียกว่า ชื่อคาง้าง เรียกว่า เครื่องจองจำข้าง กามคุณ ๕ เป็นไฉน? คือ รูปที่พึงรู้ด้วยจักขุ เสียงที่พึงรู้ด้วยโสต กลิ่นที่พึงรู้ด้วยฆานะ รสที่พึงรู้ด้วยชีวหา โผฏฐัพพะที่พึงรู้ด้วยกาย นำปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ นำรัก เกี่ยวด้วยกามเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด กามคุณ ๕ เหล่านี้ ในวินัยของพระอริยเจ้า เรียกว่า ชื่อคาง้าง เรียกว่า เครื่องจองจำข้าง

พราหมณ์ผู้ได้ไตรวิชา กำหนด สยบหมกมุ่น ไม่แลเห็นโทษ ไม่มีปัญญาคิดสลัดออก บริโศคกามคุณ ๕ เหล่านี้อยู่ ก็พราหมณ์ผู้ได้ไตรวิชาเหล่านั้น ละธรรมที่ทำให้บุคคลให้เป็นพราหมณ์เสีย สมาทานธรรมที่มีใช้ทำบุคคลให้เป็นพราหมณ์ประพฤติดูอยู่ กำหนด สยบหมกมุ่น ไม่แลเห็นโทษ ไม่มีปัญญาคิดสลัดออก บริโศคกามคุณ ๕ พัวพันในกามฉันทอยู่ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก จักเข้าถึงความเป็นสหายแห่งพรหม ข้อนี้ไม่พื้นฐานะที่จะมีได้.

(โปรดติดตามอ่านตอนจบ ฉบับหน้า)

* พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๙ สุตตันต. เล่ม ๑ ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ข้อ ๓๗๗ หน้า ๓๖๖

เรื่องเล่าสำหรับเยาวชน : รักใดไหนเล่าเท่ารักของ

แม่

(เรื่อง : มโนชญ์กุล กภาพ : น้องขวัญ)

 น้องขวัญ : “คุณแม่คะ ใกล้วันแม่แล้ว หนูอยากฟังเรื่องความรักที่คุณแม่ประทับใจบ้างค่ะ”

 คุณแม่ : “ในโลกนี้ “ความรักของแม่” นี้แหละ ยิ่งใหญ่ที่สุด เช่นเรื่องแม่ของพระ-
กุมารกัสสป แม่อ่านแล้วชอบมาก ลึกซึ้ง
กินใจ หนูลองฟังนะลูก”

“เธอเป็นลูกสาวเศรษฐี วยแรกรุ่น รูป
งาม กิริยาวาจาดี แต่มีความตั้งใจที่จะออกบวช
เป็นภิกษุณี เธอบอกพ่อแม่หลายครั้งแล้วละ
แต่ท่านไม่เห็นด้วย ท่านอยากเห็นเธอมีครอบครัว
มีความสุขเหมือนหญิงสาวทั่วไป”

 น้าแปลกจริงๆ ค่ะ ที่เด็กสาววัยรุ่นจะ
คิดอยากบวช หาได้ยากนะคะคุณแม่

 “คงเป็นด้วยบุญบารมีที่สั่งสมมานาน
นะลูก แต่ยากนะ พ่อแม่ก็ไม่ยอมให้บวช
ง่ายๆ ในที่สุดเธอก็ยอมแต่งงาน แล้วพยายาม
เอาใจสามีอย่างดีเพื่อให้เขาเห็นใจ จะได้ขอ
บวชตามที่ตั้งใจ สามีก็แสนดีและรักเธอมาก

ครั้งหนึ่งมีงานรื่นเริงในเมือง เธอกลับอยู่
เฉยๆ ไม่ตื่นตื่นมาแต่งตัวอะไรเหมือน
สาวอื่นๆ เมื่อสามีถามเหตุผล เธอก็สาธยาย
ถึงโทษแห่งกาย สามีได้ฟังเธอก็ประณายอย่าง

ลึกซึ้ง จึงว่า เห็นโทษขนาดนี้ ทำไมไม่ไปบวช
เสียละ เขาไม่ได้พูดประชดนะลูก เธอฟังแล้ว
ดีใจมาก ขอบวชตอนนั้นเลย สามีก็อนุญาต
และช่วยจัดการทุกอย่างให้ พอบวชแล้ว เธอ
ก็ไปจำพรรษาอยู่กับพวกพระเทวทัต”

 “อ้าว..แม่จึ้งเลย ไปอยู่กับพระเทวทัต
ต้องมีปัญหาตามมาแน่ หนูขอเดาไว้ก่อน
เลยคะ”

 “จริงด้วยสิลูก ถือเป็นคราวเคราะห์
อย่างมากที่เธอตั้งครรภ์ตั้งก่อนบวช แต่ไม่รู้
ตัวว่าท้อง พอบวชไปได้ ๔ - ๕ เดือน ท้อง
ก็โตขึ้น แลนมมีอาการแพ้ท้องอีก พวกภิกษุณี
ก็ถามว่า อ้าว ท้องได้อย่างไร เธอก็ไม่รู้ แต่ยืนยัน
ว่าตั้งแต่บวชแล้ว ศีลของเธอบริสุทธิ์หมด”

 “อย่างนี้ก็มีด้วย แล้วใครจะเชื่อเธอบ้าง
ละเนี่ย ช่างน่าสงสารและน่าเห็นใจเธอมากค่ะ”

 “เธอคงหวังลูกในท้องมากกว่า ในที่สุด
หัวหน้าภิกษุณีก็พาเธอไปพบพระเทวทัต ซึ่ง
ก็อย่างว่านะ พระเทวทัตเป็นพระที่ไม่มีขันติ
ไม่มีเมตตา ทั้งกลัวเสียชื่อเสียง จึงสั่งให้ภิกษุณี
พาเธอไปสึก พวกภิกษุณีก็เห็นใจเธออยู่มาก
จึงเฉยๆ ไม่ทำตามที่พระเทวทัตสั่ง”

 “เธอคงต้องอับอายขายหน้า ผู้คนคงจะมองว่าเธอเป็นนักบวชที่ท้องโตด้วยนะคะ คุณแม่”

 “น่าเห็นใจมากเลยลูก หัวอกของแม่ และหัวอกลูกผู้หญิง พระเทวทัตนะ ไม่สอบบามอะไรก็ จะให้เสียใจ เธอเสียใจมาก ร้องไห้บอกกับพวกภิกษุณีว่า เธอบวชอุทิศพระพุทธรูปเจ้ากว่าจะได้บวชก็แสนยาก โปรดช่วยพาเธอไปเฝ้าพระพุทธรูปที่เถอะ”

 “สาธุ อย่างนี้ก็ค่อยมีทางสว่างแล้ว ดีจังเลย พระพุทธรูปเจ้าต้องช่วยเธอแก้ปัญหาได้แน่นอน”

 “แหมลูก เอาใจช่วยละสิ (น้องขวัญพยักหน้า) เธอและเพื่อนภิกษุณี ได้ไปกราบทูลเรื่องราวให้พระพุทธรูปทรงทราบ พระองค์ท่านทั้งที่ทราบทุกอย่างแล้วด้วยสัพพัญญุตญาณ แต่เพื่อให้เกิดกระบวนการพิสูจน์ความจริง จึงทรงรับสั่งให้บุคคลสำคัญมาเฝ้า เช่น พระเจ้าปเสนทิโกศล ท่านอนาถปิณฑิกะ เศรษฐี นางวิสาขามหาอุบาสิกา และให้พระอุบาสิกาผู้เลิศทางวินัยเป็นผู้จัดการเรื่องนี้

นางวิสาขามาถึงก็ให้กั้นม่าน ตรวจร่างกาย และท้องของเธอ นับวันเดือนปีที่เธอบวช ก็รู้ว่าเธอท้องตั้งแต่ก่อนบวช จึงมารายงานให้คณะกรรมกรทราบ”

 เก่งเหมือนหมอเลยนะคะนางวิสาขาก็แหม ...เธอก็มีลูกตั้ง ๒๐ คนเลยนี่คะ จึงตรวจได้“

 “ใช่แล้วค่ะ ถึงตอนนี้พระพุทธรูปจึงตรัสสอนว่า “ผู้เป็นใหญ่ไม่ควรลงโทษใครก่อนสอบสวนเรื่องราวให้แจ่มแจ้งเสียก่อน”

 “แล้วอย่างไรต่อคะคุณแม่ แหม นางวิสาขามาช่วยชุบชีวิตของเธอแท้ๆ เลย”

 “เพราะพระพุทธรูปทรงเมตตาฉันนั้นแหละลูก เธอก็อุ้มท้องทั้งที่เป็นภิกษุณีนั้นแหละ ก็นานนะ ต่อมาเมื่อครบกำหนด ก็ได้ลูกชาย เธอดีใจมาก พวกภิกษุณีก็ช่วยกันเลี้ยงดูลูกชายของเธออย่างดี นี่แหละลูก ผู้หญิงทุกคนต่างก็มีสัญชาตญาณแห่งความเป็นแม่แฝงเร้นอยู่พร้อมจะแสดงออกเสมอ”

 “แต่คงดูแล้วแปลกประหลาดนะคะคุณแม่ บวชเป็นพระแต่อุ้มท้อง แล้วยังมาช่วยกันเลี้ยงลูกอีก นึกภาพแล้วก็คงจะงงเลยคะ”

 “ลูกนะเป็นแก้วตาดวงใจของแม่อยู่แล้ว เธอคงต้องใช้ความอดทนต่อคำครหานินทามากมาย อยู่มาวันหนึ่งพระราชเสด็จมา ได้ยินเสียงทารกร้อง จึงตรัสถาม เมื่อทรงทราบรายละเอียดแล้วก็ขอรับลูกน้อยของเธอไปเลี้ยงในวังอย่างราชกุมาร ธรรมदानะลูก แม่ทุกคนย่อมรักและห่วงใยลูก ไม่อยากให้พราวจากออกไปไกล แต่ที่แม่ยอมสละลูกให้ไปไกลห่างก็เพราะความรักและเห็นถึงความเจริญก้าวหน้าของลูกนั่นเอง”

 “แล้วลูกน้อยของเธอชื่ออะไรคะคุณแม่”

 “พระราชทานตั้งชื่อว่า “กัสสป” เพราะพระราชาทรงชุบเลี้ยง จึงมีชื่อนำหน้าว่า “กุมาร” หรือ “กุมารกัสสป” พอเจ้าหนูโตขึ้นก็เล่นกับเด็กอื่นๆ เด็กบางคนล้อว่าเขาไม่มีพ่อไม่มีแม่ เขาจึงไปทูลถามพระราชทาน จึงเล่าให้ฟัง เขาก็สลดใจ ขอออกบวชตั้งแต่นั้นเลย บวชเณรก่อน แล้วต่อมาเป็นพระภิกษุ พอบวชแล้ว ท่านก็ไปอยู่ป่า ตั้งใจบำเพ็ญภาวนามาก”

“แล้วแม่ของพระลี้คะ บวชนานแล้ว เธอ ภาวนาก้าวหน้าบ้างไหมคะ”

“แม่พระน่ะยังไม่บรรลุนิพพานเลยลูก เพราะ ๑๒ ปีที่พระลูกชายไปอยู่ป่านั้น เธอก็เอาแต่ ร้องให้น้ำตานองหน้าอยู่ทุกวัน ความทุกข์ใจ ในพลัดพรากจากลูกนับเป็นเรื่องหนักหนาสาหัส มากสำหรับคนที่ เป็นแม่ทุกคน”

“หนูรักคุณแม่ (น้องขวัญพูดพลางกอด คุณแม่แน่น) หนูจะอยู่กับคุณแม่ ไม่จากไป ไหน”

“ขอบใจจะลูกรัก แม่ก็รักหนูมากนะ (คุณแม่ลูบศีรษะน้องขวัญ) พอพระกุมารก็สสปก กลับมาจากป่า แม่ก็ดีใจมาก อยากจะพบ อยากจะพูดคุยกับพระลูกชายให้สมกับที่ ต้องทนคิดถึงอยู่นาน ๑๒ ปี หวังว่าท่านคง พูดด้วยอย่างอ่อนหวาน นุ่มนวล แต่เธอก็ต้อง ผิดหวังมาก เมื่อได้พบกันจริงๆ เรียกท่านว่า “ลูกๆ” เดินไปหาท่าน แต่ล้มลงเสียก่อน ก็ หวังว่าพระลูกชายคงจะช่วยเข้ามาประคองให้ ลูกขึ้น พร้อมปลอบประโลมแม่ด้วยคำหวาน

“นั่นสิคะ ถ้าเป็นหนู หนูจะรีบวิ่งมากอด แม่ หอมแม่ และปลอบใจแม่ ถามว่าแม่เจ็บ มากไหม”

“แต่พระนี่ท่านเก่งมากเลย ท่านทำท่า เย็นชามาก และยังพูดกับแม่ว่า “เทียวทำ อะไรอยู่ตั้ง ๑๒ ปี คงไม่ได้ขัดเกลาจิตใจเลย แค่ความรักก็ตัดไม่ได้” คำของท่านทำร้าย จิตใจผู้เป็นแม่อย่างเจ็บแสบ ฟังดูหยาบคาย ไม่น่าเชื่อหู เธอถามซ้ำว่าท่านพูดอะไร”

“ช่างเป็นคำพูดที่แล้งน้ำใจสำหรับแม่ที่รัก ลูกคิดถึงลูกมากขนาดนั้นนะคะ เศร้าจังค่ะ”

“ใครได้ยินก็คงคิดเช่นนั้นละ ท่านยังตอบ ซ้ำอีกนะว่า “เราพูดว่า ท่านมัวทำอะไรอยู่ ตั้ง ๑๒ ปี แค่ความรัก ยังตัดไม่ได้” แม่ฟัง แล้วเสียใจมาก คิดว่านี่หรือ ผลแห่งการรอก คอย ด้วยความรัก ความอาลัย น้ำตาของแม่ที่ ไหลอยู่ ๑๒ ปี เพื่อใคร นี่หรือคือสิ่งตอบแทน ช่างกระด้างเสียนี้กระไร! แล้วจะรักท่านไป ทำไมกัน”

“แม่พระคงเสียใจน้อยใจมากเลยนะคะ จึงคิดอย่างนั้น ใจคงไม่ได้เกลียดชังพระลูกชาย จริงๆ หรือก”

“ใช่ค่ะ เพราะยิ่งรักลูกมาก ก็ยิ่งเสียใจ มาก รอดตั้ง ๑๒ ปี กว่าจะได้พบ พอได้ยิน คำพูดแล้ว แม่จึงตัดความเสนาหาอาลัยได้ อย่างเด็ดขาดในวันนั้น และแม่ก็ได้บรรลุนิพพานในเย็นวันนั้นเอง

ถึงตอนนี้แม่ภิกษุณีนี้จึงเพิ่งเข้าใจว่า ที่ พระกุมารก็สสพ พระลูกชายของเธอ พูดไม่ดีและทำกระด้างเย็นชากับเธอ ก็ด้วยความ หวังดีที่จะให้เธอหมดความอาลัยรักในตัวท่าน ความอาลัยรักนั้นเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุ นิพพาน เมื่อตัดมันได้เด็ดขาดแล้ว เธอก็ บรรลุนิพพานได้ทันที สิ่งที่เราเข้าใจตอน แรกว่าเป็นโทษ ในที่สุดกลับเห็นคุณเห็น ประโยชน์ เรื่องนี้เป็นการลงเอยที่งดงามมาก นะลูก”

“อ้อ เป็นอย่างนี้เอง แม่ของพระกุมาร- กัสสปจึงได้บรรลุพระอรหันต์ แสยปีเอนดิงค์ เพราะพระลูกชายมีปัญหาช่วยให้เธอตัดใจ ได้แท้ๆ

“พระกุมารกัสสป ท่านเป็นพระที่ดีมาก ตั้งใจภาวนาอดเยี่ยมเลย พระพุทธเจ้าทรง ยกย่อง ให้เป็นเลิศกว่าพระรูปอื่น ในทางการ

แสดงธรรมอันไพเราะ นอกจากนี้ท่านยังเป็นพระอรหันต์ด้วยนะ

แม่คนไหนจะไม่ปลื้มใจล่ะ เมื่อมีลูกชายแสนประเสริฐอย่างนี้ ท่านว่าดวงจันทร์เต็มดวงเพียงดวงเดียว สว่างกว่าหมู่ดาวทั้งท้องฟ้า ก็เหมือนลูกที่ดีเพียงคนเดียว ย่อมเป็นผู้เซ็ดซุงค์สกุลได้ดียิ่งกว่าลูกเลวๆ จำนวนมากนะลูก”

“เรียกว่า ประสบความสำเร็จทั้งแม่ทั้งลูกเลยนะคะ น่าอนุโมทนาจริงๆ หนูประทับใจเรื่องนี้เหมือนที่คุณแม่ชอบแล้วล่ะคะ หนูจะรักคุณแม่มากๆ และเป็นลูกที่ดีของคุณพ่อคุณแม่ นะคะ (น้องขวัญพูดพลางหอมแก้มและกอดคุณแม่แน่น)

“แม่ดีใจที่ลูกชอบและเข้าใจ น้องขวัญจะเห็นว่า ความรักของแม่นั้นยิ่งใหญ่เพียงไร ต้องเสียสละเพียงไร และในขณะเดียวกันความรักของลูกที่ดีที่มีต่อแม่ ก็มีค่าและยิ่งใหญ่ไม่แพ้กันเลย เราดูเป็นแบบอย่างได้นะลูก”

“ค่ะ คุณแม่ ป่านนี้คุณพ่อคงรอทานข้าวแล้ว หนูจะเล่าเรื่องนี้ให้คุณพ่อฟังด้วย ดุซิวว่าคุณพ่อจะชอบไหม ไป เราไปทานข้าวกันเถอะค่ะ”

ที่มา : หนังสือจริยาบถ เล่ม ๑ เรื่อง “ที่พึ่งของผู้มีทุกข์” : วศิน อินทสระ

คำขวัญวันแม่ ๒๕๕๙

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
พระราชทานคำขวัญวันแม่แห่งชาติ ๒๕๕๙
ความว่า

สอนให้ลูกทั้งหลาย เดินสายกลาง
ทำทุกอย่างพอดีมีเหตุผล
ประกอบด้วยคุณธรรมนำทางตน
ย่อมได้คนดีพอบ้านเมือง

- ❖ ปุจฉา - วิสัชนาธรรม :
บทบาทของแม่ตามหลักพุทธศาสนา
- ❖ ปัญญาปริทัศน์ :
ถ้าเชิดชูพระคุณแม่ขึ้นมาได้
สังคมไทยไม่สิ้นหวัง
- ❖ กวีธรรมรำลึก : แทนคุณ - อุปมา
- ❖ กวีพจนาน : แต่เธอ.....ผู้ชื่อว่าแม่
- ❖ ขวณอ่านหนังสือ : คำธรรมะ
เรื่องราวของสตรีนักแต่งหนังสือธรรมะ

- ❖ มองเทศ - มองไทย :
สืบค้นหาพระพุทธรูป ๕ รอย (ตอน ๖)
- ❖ บันดาลใจ : จากตาลปัตร - พัดยศ
ถึงโครงการ “นิทานธรรมะ กลับตาลปัตร”
- ❖ บทความ : เต็มภูมิคุ้มกันให้กายและใจ
- ❖ สารธรรม :
ออกจากกามกันเถิด จะเกิดผล (ตอน ๑)
- ❖ เรื่องเล่าสำหรับเยาวชน :
รักใดไหนเล่าเท่ารักของแม่